

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
kéthavonta megjelenő kiadványa
XX. évfolyam 226. szám
2016. november-december

Tisztelt Olvasóink!

2015-től az EÖGY füzetek minden páratlan hónapban jelenik meg, míg a Fővárosi Örmény Klub minden páros hónapban kerül megrendezésre a hónap harmadik csütörtökén. Mindenkit szertettel várunk a Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál termébe, bejárat a Budapest V., Városház utca 7 szám felől.

Örmény katolikus szentélyek–oltárok

A magyar táj szép színtoltjai a kis kápolnák: szőlőhegyeken, utak mentén (a települések határában). *Gyergyószentmiklós* területén, a Csobot-hegyen is van egy kápolna-kettős: az egyik római katolikus, a másik örmény katolikus. Egymás mellett, mintha a testvéri együttélést jelenítenék meg.

Szépvízen a temető közepén van egy kis tornyos kápolna. Oltárképe a feltámadást ábrázolja. A kápolna előtt faharanglábban kis harang, melyet a székelyek csengettyű szóval neveznek meg. A kápolna egyébként a *Dajbukát*-család sírkápolnája, a kriptában vannak eltemetve a család tagjai.

Az örmények körében a kegyeleti szokások is erősek. Római katolikus hatásra a november 2.-át is megtartják, de az öt nagy ünnepen is megemlékeznek az elhunytokról: húsvéthétfő, áldozócsütörtök, úrszínváltás (pünkösöd utáni 7. vasárnap), Nagyboldogasszony (augusztus 15.) és Szent Kereszt (szeptember 14.). S milyen volna az élet ünnepek nélkül?

dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

A templom védőszentjének búcsúja és a Szentkereszt megünneplése

2016 szeptember 25-én ünnepeltük az ország egyetlen Örmény Katolikus Plébánia védőszentjének, Fogolykiváltó Boldogasszonynak a búcsú napját, amelyre meghívásunkra sok felnőtt és fiatal jött el. Hagyományteremtő céllal „Tarka nap” nevet adtuk annak a színes programnak, amelynek keretében méltóan emlékeztünk meg Védőszentünkről.

A gyerekek kézműves foglalkoztatásával kezdődött a program. Ezt követően az ünnepléses örmény nyelvű szentmisét, 6 ministránsal és kórusal *Krikor atya* mutatta be. Míse után a sörpadokkal berendezett kerti flekkenezésen (sertéshúsból és baromfiból, kovászos

uborkával, csipős szószokkal) és a kávézáson az egybegyűltek nagyon jól érezték magukat és szívesen hallgatták *Kövérv István* és *dr. Issekutz Sarolta* köszöntőjét és emlékeztetőjét az örmények múltjáról és jelenéről. Megemlékeztünk a 100 évvel ezelőtt született P. Kádár Dániel Antal C.M.Vind apátplébánosról, aki évtizedeken keresztül összefogta a budapesti örmény katolikusokat és létrehozta a Lelkésziség muzeális gyűjteményét, amely ma már közgyűjtemény. Egy fiatalember (*Tarján Lőrinc Hovhannesz*) ügyes bűvész

trükköket mutatott be és más gyermekek is produkáltak magukat (ének, zene, vers). A programból kiemelkedik *Mártonffy Miklós* örökzöld dallamokból álló zongorajátéka, amely a flekkenezést, a műsort végig kísérte. Köszönetet mondunk neki ezért az önzetlen szórakoztatásért.

A megjelent örmény katolikus keresztelt fiatalok egy-egy krími örmény kódexlapot kaptak emlékebe a Plébániától.

Ez a nap ketős ünnep volt, mert egyben az örmény katolikus liturgia nagy ünnepét, a Szent Keresztet is ünnepeztük. I. Ferenc pápa azt mondta a közel-múltban, hogy van, amit az örmény testvérektől tanuljunk, mert ők ismerték

fel igazán a Szent Kereszt misztériumának lényegét. Az örmény katolikus liturgiában az örmény kereszt három ága a Szentháromságot jelképezi. Az örmény keresztben nincs rajta a megfeszített Jézus teste, amely ebben a puritánságában a Feltámasztásban való hitet és reményt testesíti meg. Erről beszélt Krikor atya szentbeszédében.

A Tarka nap közösségi rendezvény rendezője és támogatója a Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület volt.

Z.A.D.

A szentmisén

Tarján Lőrinc Hovhannesz bűvész

Balról Krikor atya

Balról Mártonffy Miklós és Sahakjan Nelson

A Tarka napon

Kövér István

Az ezévi nyári barangolás élményét két szerző is feldolgozta és megküldte Szerkesztőségünknek, amit hálásan köszönünk. A szerkesztő nem tehet mást, mint hogy mindkét alkotást megjelenteti egy beszámolóvá összefésülve, de vigyázva, hogy mindkét alkotás kellően érvényesüljön. Megkülönböztetésül Dr. Korinekné dr. Hámori Beáta beszámolója álló betűkkel, míg Tuzáné Szentpétery Katalin beszámolója ferde betűkkel jelenik meg. (Szerk.)

Dr. Korinekné dr. Hámori Beáta – Tuzáné Szentpétery Katalin

Mert szeretünk Erdély...

Barangolás és honismereti túra Erdélyben (2016. augusztus 2-8.) II. rész

Ötödik nap: bevezetésként a bánffyhunyadi református templomba tértünk be. Ezt a templomot is ismerte a társaság nagy része, de az eredetileg katolikusnak épült (1300-as évek), majd a reformáció után reformátussá vált (1500-as évektől) fiatornyos, kazettás templom, amelynek díszítése főleg kék színű hímezett terítőkől és falvédőkből áll, méltó testvére a többi, hasonlóan a romanika jegyében építeni kezdet, majd gótikussá alakuló Isten házának, ezért is megunhatatlan látnivaló. Zömök falai az erődtemplomokra emlékeztetnek, nem véletlenül, mert a leírások szerint 1882-ig bástyákkal erősített védőfal vette körül az épületet.

A kazettákra itt egyedi módon nemcsak növényi és geometrikus mintákat festettek, hanem állatok is megjelentek. A szentély kazettái az Umling család, a csarnoké pedig a Felvinczi család keze munkáját dicsérik. Az egy mészke darabból

kifaragott szöszéket Rédey és Wesselényi címer díszíti. A torony érdekessége, hogy fából készült védőfolyosó övezi a legfelső szintet. A sok falkészítmény nem különlegesség e tájon, hisz Bánffyhunyadi a környék felfeldolgozó iparának központja.

Érdekes élmény volt a Kolonits István orgonakészítő alkotta

középkori orgona hangját hallani, amit a lelkész szólaltatott meg.

A település nevét Mátyás király adta megkülönböztetésül Vajdahunyadtól, mivel itt Bánffy-birtokok voltak.

Varjúvár

Erdély-szerte a református templomokban mindenütt megcsodálhattuk a helyi népi szõttesek választékát. Ezeket a konfirmálók ajándékozták e jeles esemény kapcsán az egyháznak, és azok mindaddig a falakat díszítették, míg az illetõ el nem halálozott. Ekkortól egy ládában őrzi tovább a lelkészség azokat. Ezekre a népi alkotásokra az adományozó nevét és az évszámot is beleszõtték vagy húmezték a legtöbb esetben. Évekig készült el esetenként egy-egy darab. Érdeemes lenne ezeket néprajzi szempontból feldolgozni, miként változtak az idõk folyamán a motívumok, a színek. Szinte minden templomban önálló arculata volt a konfirmáló faliképeknek.

A kitérõ után rövid vonatozással értünk Sztánára. Kihagyhatatlan stáció Kós Károly Varjúvára, az építész (író, grafikus, szerkesztõ, könyvkiadó, tanár és politikus) családi pihenõhelye. Valószínûleg a nyugtalan világból való elvonulás, elcsendesülés helyének szánta ezt a nem magaslaton, inkább völgyben levõ zöld szigetet, ahol semmi más nem vette körül, csak a természet. (Õ még innen is továbbvonult, a távolabb levõ, csak magának kialakított tanyára, ha alkotni, vagy teljes egyedüllétre vágyott.) A természeti környezet biztosította írói és építészeti munkájához a meghitt alkotói magányt. Építészeti alkotásaiban a székely népi építészeti stíluslemeinek fölhasználásával sajátosan egyéni irányzatot sikerült kialakítania. Kalotaszegrõl írott könyvei fontos mûvelõdéstörténeti dokumentumok. Regényeiben a székelyek életébe pillanthatunk.

Az ihletett helyen két verset is hallgattunk; Kiss Jenõ – Kós Károlyhoz, ill. Kányádi Sándor – Kós Károly arckép címû.

Kós Károly és Benedek Elek volt az a két hazafi, aki Trianon után is Erdélyben maradt. „Itt várja Jézusát” faragta Kós Károly a Szenczi Molnár Albert sírjára készített kopjafára, õ valóban itt maradt, saját hitvallását fogalmazta a fára.

A Varjúvár közelében egy tágasabb és még szebb völgyben volt a mi aznapi úticélunk, „a vendégváró porta”, ahol az igazi kikapcsolódás, aktív és passzív pihenés lehetősége várt bennünket és ahol az egyik legszebb természeti környezetben lovaglással, íjászkodással, kalotaszegi táncok és a kalotaszegi viselet bemutatójával, nem utolsó sorban evéssel-ivással, beszélgetéssel tölthettük az időt. Aki ehhez kedvet érzett – és hála Istennek nem kevesen -, kalotaszegi néptánc-, népdal- és csujogtató oktatásban is részesülhetett a *Suhanc néptánc együttes bemutatója után.. Egy kalotaszegi népdalt is tanultunk (Almafa, körtefa hullatja levelét...)* Gyuri bácsi családja jóvoltából finom pálinkával, bográcsgulyással, süteményel fogadtak bennünket.

Testileg-lelkileg feltöltekezve utaztunk tovább, hogy megnézzük a sorban következő református templomot, az egyetlen kalotaszegi erődtemplomot Magyarvalkón, ami egy kisebb magaslattetején épült, előtte a falon kívül temető. A templomban a világoskék színvilág uralkodik, egyebekben pedig jól leszkedik abba a sorba, ahol többek között a bánffyhunyadi templom is található, tehát az Árpád korban kezdett építkezést követi a gótikus stílusban való to-

vábbépítés (*mai formáját 1745-ben nyerte el*), a katolikus vallásról a kálvinista református vallásra való áttérés, és ezzel a festett kazetták megjelenése (*kazettáinak festését itt is az Umling család végezte*). Az egy mészkőből kifaragott szöszéket Sípos Dávid készítette, ugyanaz a mester, aki Bánffyhunyadon is dolgozott. A templom lámpáit búzából font jellegzetes koszorúkkal díszítették a helyiek. Az erődfalban az un. tatárfej, egy keleti férfiarc idézi föl a tatárbetöréseket. A *Jékely Zoltán emlékhelyhez tartván módunkban volt „szent László pénz” gyűjtésére*. Ezek tulajdonképpen az eoecén korban kőzetképző Nummulitesek (*N. perforatus - kisebb méretű; N. fabianus - nagyobb méretű*), a Foraminifera nemzetségbe tartozó mészvázú állatok kövületei.

Jékely Zoltán költő, műfordító emlékházában áttekinthettük életútját, családjának Erdélyhez fűződő kapcsolatát. A domboldalon épült háztól gyönyörű kilátásban részesültünk a környező vidékre. Sok élménnyel eltele visszatekertünk a háziakhoz Kalotaszentkirályra, ahol este részt vettünk a 26. Nemzetközi Népzene és Néptánc tábor záróünnepségén, melyet nagy nézőközönség előtt az iskolaudvaron felállított színpadon rendeztek. Fergetes hangulatú táncokat, együtteseket és szólókat, kicsiket és nagyokat, pazar népviseleteket láthattunk.

A hatodik nap a túra-nap volt, amikor is Léta várához tettünk egy közel 8 km-es könnyű gyalogtúrát. A könnyű jelző a túra ¾ részére volt igaz, aminek a végén letáboroztunk egy magaslaton (Sasbérc),

pontosan szemben a várral, amire gyönyörű rálátás nyílt. Innen már egy kisebb csapat ment tovább, leereszkedve egy lejtőn, hogy a túloldalon felkapaszkodjunk egy meglehetősen meredek csapáson a várrig, ami hasonlóan a többi magyarországi várhoz, a török idők után, nevezetesen a Rákóczi szabadságharc leverését követően pusztult el.

Tarisznyás piknikezés után az Aranyos völgye felé vettük utunkat, hogy az 1130 m magas Székelykő lábánál elterülő **Torockót** is megtekintsük. Színtiszta magyar falu, amely megkapta az Europa

Nostra díjat építészeti hagyományainak megőrzése miatt. A valóban egyedülállóan szép épületek mellett a falu természeti környezete, a mindenhol látható háttér: a Székelykő is elősegíti a különleges atmoszférát. *Múltját, jelenét, népviseletét a múzeumban ismerhettük meg. Már a római időkben is vasércet bányászó településnek III. Endre 1291-ben kiváltságlevellet adott fejlődését segítve, később pedig városi rangot is elnyert. XIX. sz.-ig folytatták a bányászatot és vaskohászatot, azután átkerült ez az ipari tevékenység Vajdahunyadra. A torockói vas nagyon jó minőségű volt, Budapest–Győr–Bécsig kereskedtek az ebből készült használati eszközökkel. A szász stílusú házak alatt*

vasraktár volt, melynek bejárata az utca felé nyílt.

Népviselete jellegzetes, a lányok ünnepnapokon vörössel és feketével kivarrott, gyönggyel díszített inget, sűrű ráncú fehér szoknyát és piros csizmát hordtak. A múzeum a gazdag népviselet nagy választékát felsorakoztatja.

Összes utunk jószolgálati programja, hogy meglátogatunk egyet-egyét Bőjte Csaba számos gyermekotthonából. Ez alkalommal a torockói Kis Szent Teréz Otthonra került sor, amely egyúttal megoldotta a magyar iskola fennmaradását is, 2004. őszétől működik. Az otthon vezetője (Dodó) beszámolója tanulságos élmény volt, példa arra, hogy *Bőjte Csaba* szellemisége szerencsére „ragályos”, nemcsak megment sok kilátástalan körülmények között élő gyermeket, hanem tovább is él ez a szellemiség bennük, így az utánpótlás is biztosított a visszatérő tanítványok személyében.

Kalotaszentkirályra hazabuszozva egy utolsó napi falujárásra volt alkalmunk. A finom és bőséges vacsora utáni „falukázás” során felfedeztük Kalotaszentkirály régi, 1913-ban, 1925-ben épült egyedi arculatú házait, ahol a felső, fából kialakított szint jellegzetes megjelenésű. A református templom alapjai az 1300-as évekből való, többször leégett, kazettáit kb. 20 éve készítették újra. A szépen felújított templom lámpáit itt is a jellegzetes búzakoszorú, falait a gyönyörű, konfirmálók készítette szőttesek díszítették. Emlékhely adózik Ady Endre és Csinszka 1914. június 14.-i itt tartózkodására. A hársfa bizonyára még „látta” őket. Ady Endre: Kalota partján c. versében fogalmazta meg az itt töltött napok érzéseit, amit a helyszínen meg is hallgattunk.

Hetedik – egyben utolsó – nap: a szokásos reggeli készülődés kiegészült a csomagolás befejezésével, majd elbúcsúztunk

a háziaktól, végül a hat napig otthont adó falutól és útnak indultunk utolsó kalandjaink felé. Magunkba fényképeztük az ismerős tájat, a fel-felbukkanó Sebes-Köröst, a távolban látszó Kalota havast, a Vigyázó (Vlegyásza) csúcsot. A Sebes-Körös jobb partján fekvő Csucsára érve - évek óta most először - megálltunk, hogy a volt Boncza kastély területén a Petőfi Irodalmi Múzeum segítségével a kastélypark un. Fehér házában (ahol Ady és Boncza Berta – Csinszka házasságkötésük után, 1915-1917 között élt) létrehozott Ady emlékkiállítás megnézzük. Nem túl nagyméretű, de Ady emlékéhez méltó szép kiállítást látunk eredeti kiadású Ady-kötetekkel, részben ismert, de számos még ismeretlen fotóval, Ady kéziratokkal (Nézz drágám kincseimre, Beteg szívemet hallgatód). Jó volt látni ezt az élete utolsó éveivel kapcsolódó eredeti helyszínt. *A kastélyt Ady halála után barátja, Octavian Goga román költő és politikus vásárolta meg Boncza Bertától, és részben át is alakította. Octavian Goga magyar iskolába járt, ott ismerte meg Ady Endrét. A parkban található bizánci stílusú mauzóleuma.*

Csucsát elhagyva a Kalota-havas felé vettük az irányt, ahol az utolsó, túrának nem, inkább sétának nevezhető gyaloglás helyszíne volt a gyephavas fennsíkján. Igazi erdélyi lankás, fenyőfás szelíd tájban gyalogolva búcsúztunk ettől a szép úttól. *A Kalota-havason, kb. 1000 m tengerszint magasságban egy vízi erőművet tekintettünk meg. Impozáns látvány volt a hatalmas víztározó, melyet több patak táplált, és a vízmélység elérte a 60 m-t is. A víztükörben a Bihar hegység hegyvonulata „nézgeti magát”.*

Magunkba szívtuk a táj szépségét, volt időnk gyönyörködni, átgondolni, újraélni mindazt az élményt, látványt, amit ez

alatt az út alatt átéltünk. Kikapcsolódásként a fenyőfák tövében az ifjú Rodolfo-utód, *Tarján Lőrinc* igazán nagyon ügyes bővűszmutatványait is megnézhattuk.

Nehéz volt elszakadni ettől a szép helytől, de el kellett indulni Nagyvárad felé, ahol a Székesegyházban várt ránk az orgona audició.

A szépen restaurált hatalmas, kéttornyú székesegyházat 1752-1780 között Giambatista Ricca olasz építész tervei alapján Franz Hillebrandt építész építette. A kívülről és belül is barokk stílus együttes megjelenése ritka! A főoltár képét: Mária mennybemenetele Fischer Vince festette. Mária Terézia ajánlására érkezett Bécsből 1778-ban. A „bazilica minor” (1991-től) két mellékoltár képét is ő festette: a szent László és Szentcsalád oltárokat.

A szent László oltár oldalán leghátul látható Fraknoi Vilmos szentjobbii apát 1916-os ajándéka, amelyet Rómából küldött: szent László király majolika domborműve kezében a vas bárdal.

A főbejárat belső előterében két Harmath István alkotta mellszobor látható. Dr. Bogdánffy Szilárd örmény vértanú szobra 2002-re készült el, aki 1953-ban a nagyenyedi börtönben halt meg, sírja a rabtemetőre épített blokházak alatt van. A másik szobor Nagyvárad szülöttét, Pázmány Péter bíborost ábrázolja.

A székesegyház első orgonáját Mária Terézia ajándékozta az 1700-as évek végén. Az eredeti barokk szekrénybe 1892-ben Ország Sándor budapesti orgonaépítő mester a regiszterek számát 32-re növelte. Az 1980-as évektől 1998-ig többször bővítették, modernizálták különböző nemzetiségű neves orgonaépítő művészek a hangzást.

Hagyomány, hogy honismereti túráinkat Nagyváradon a püspöki székesegyház előtti Szent László szobornál csoportkép

készítéssel (*a szobrot Tóth István 1893-ban formálta meg*), utána pedig a székesegyház kórusán helyet foglalva orgonahangversenyben gyönyörködve zárjuk le. Idén barokk zene volt műsoron *Józsa Domokos orgonaművész előadásában.*

A hangverseny után még láthattuk a három hajós templomot kivilágítva, felülről a kórusról, ami igazán különleges látvány volt. Végül – mint mindig – Szent László domborművéhez mentünk, és elismételtük Szent László ismert tulajdonságait, miszerint: magas volt, szép volt, szőke volt, lovas, szigorú, de kegyes....

Sok képzőművészeti, néprajzi, irodalmi és zenei élménnyel, nem beszélve a természetben látott csodákkal (cseppkőbarlang, sóbánya, sóstó, szurdokvölgy, havasi legegő), emberi kapcsolatokkal gazdagodva térünk haza egy igazán értékes, tudást bővítő erdélyországi barangolásról Budapestre. Mindezt dr. Szarka György, alias Gyuri bácsinak köszönhetjük, aki ízes magyar szókincsel tette színéssé értékes magyarázatait.

Ezért hálát adva népünk Nagyasszonyának a jól sikerült útért, – idén utoljára – csengettyűszóra „béhajóztunk” és utaztunk a határ, majd Budapest fele.

És – mert szeretünk Erdély – jövőre reméljük viszontlátunk!

Hegedűs Annamária

Velencét látni és... Észak-Olaszország örmény emlékei

Lelkesen, lázasan csomagolt, készülődött a XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat kis csapata a hosszú útra. Érdekes útvonalat terveztek, hiszen első állomásuk a horvátországi *Lepoglava* volt. Nem közismert, hogy itt nyugszik az a férfi, aki a magyar királyi trón várományosa volt. Kitalálta-e a kedves olvasó, kiről is van szó? *Corvin János*, Mátyás király fia és számos szerzetes nyugszik az egykori pálos templomban. Corvin János síremléke elé helyeztük első koszorúnkat. A XV. században gótikus stílusban épült istenházát épp most újíttják fel, ezért nagy örömeinkre nyitva találtuk. Megesodáltuk a régi freskókat, a karzat faburkolatának festményeit; ám szomorúan láttuk, hogy a bejárat fölötti Erdődy-címet levették.

Fiumében csupán esti sétát tehetünk, a kapucinus és a Szent Jeromos templomot még világosban láttuk, de a kormányzói palota, a Szent Vitus kör alakú templom, az óratornyos régi városháza már kivilágítottan állt előttünk.

Gazdag programunk volt a második napon: *Abbázia* csodás épületei után *Triest*t két templomában, római színházában és főterében gyönyörködtünk. *Grado* felé vettük az irányt, s útközben az Isonzó partján álltunk meg egy pillanatra. E város hosszan nyúlik a tengerbe, s Y alakú csatorna húzódik a közepén. Ám nem csak emiatt kerestük fel a Velencére emlékeztető települést, hanem az ókori mozaikokban gazdag templomok, a városháza előtt feltárt ókori templom, s a hangulat miatt. Hasonló élményben volt részünk

Aquileiában, ahol a csoport kettészakadt. Egy része a múzeumra volt kíváncsi, a többieket viszont a hátrafelé nyílászó hun harcos freskója izgatta. A katedrálisban csak körben lehet haladni, középen ugyanis (a jelenlegi járószinttől 50 cm-rel lejjebb) folyamatosan mozaik helyezkedik el. Néhány freskó is található a templomban, szép oltárok sorakoznak egymás

mellett. Az igazi élményt azonban az altemplom jelentette: a még régebbi gótikus rész tele van freskókkal, s itt látható a hun harcos. Palmanovára, a csillag alakú városra sajnos már nem jutott időnk.

Sokat bolyongtunk a harmadik napon Velencében, délután került sor a *Szent Lázár szigeti* templom és kolostor felkeresésére. Az egyetlen örmény szerzetesrend *Mechithar von Sebaste* apátról, az alapítóról kapta nevét. 1701. szeptember 8-án, Mária születésének ünnepén, 25 éves korában tanítványaival együtt alapította a rendet Konstantinápolyban az ifjúság nevelése és lelki gondozása, tanítása céljából. Az Oszmán Birodalomból azonban

menekülniük kellett, s Methoneban, Morea görög félszigeten, Peloponnész északnyugati részén építette fel első kolostorát (a területet a velencei köztársaság bocsátotta rendelkezésére). 1708 márciusában leteették a Szent Antal-templom alapkövét. Szent Benedek szabályait fogadták el, s ő lett a rend második védőszentje. Egy évvel később XI. Kelemen pápa hivatalosan is engedélyezte az örmény kongregációt, és Mechitart az első apátnak nevezte ki. Ezt követően örmény bencéseknek nevezték őket. Az 1715-ös esztendő újabb nehézségeket hozott, hisz kitört a háború Velence és az Oszmán Birodalom között. A velenceiek elveszítették Peloponnészt; Mechitarnak és társainak ismét menekülnie kellett. Hosszú tárgyalások után 1717. augusztus 26-án Mechitar kezdeményezésére a Velencében élő örmény kereskedők és a Dózse tárgyalásainak eredményeként megvették Velence városállamtól a lakatlan Szent Lázár-szigetet, melyen korábban leprakórház és egy kis templom volt. 1717. szeptember 8-án (Mária születése), a kongregáció alapításának 16. évfordulóján költöztek a szigetre, ahol felépítette a második kolostort. Mechitar bölcs vezetése alatt megkezdődött a kongregáció tevékenysége: az ifjúság nevelése. A rendalapító sok vallási, teológiai és nyelvtudományi írást készített: négy katekizmust, számtalan imakönyvet, egy részletes kommentárt Máté evangéliumához, a régi és új örmény nyelv grammatikáját és az első örmény szótárt, amely a 18. századi örmény írók legjelentősebb műve. Mechitarnak 38 kiadványt köszönhet a hálás utókor, ezek között szerepel a több mint 1280 oldalas, és 156 képet tartalmazó biblia. Tipográfiai szempontból is mesterműnek számít. Mechitar évtizedekig tevékenykedett a Szent Lázár-szigeten a rend vezetőjeként.

Erős kolostori közösséget és tekintélyes intézményt hagyott maga után 1749. április 27-én bekövetkezett halálakor. Mindezt a szigeten szerzetesként élő idegenvezetőnk-től hallottuk a kolostor kerengőjén, ahol az örmény genocídium borzalmait és az emlékhelyeket bemutató fotógyűjteményt helyezték el. A csoport tagjai ámuldoztak a kiállítás rengeteg régészeti leletén: görög vázákat, egyiptomi múmiát, elefántcsonttal kirakott foteleket és asztalt, rengeteg ötvöstárgyat szállítottak ide az örmény kereskedők. A könyvtárban több ezer díszes kötésű kiadvány sorakozik a szépen faragott szekrényekben. A két-háromszáz éves földgömbök mellé hasonló korú, szenteket ábrázoló szobrokat helyeztek el. A következő teremben értékes porcelánok, örmény és más művészek szakrális, illetve más témájú festményei, valamint kéziratok

láthatók. A legnagyobb élményt talán a régi, a XII-XVIII. századi könyvek jelentették, melyeket igen szép formában rendeztek el egy félkör alakú teremben. A legkiemelkedőbb illusztrációkról nagyméretű másolatokat készítettek. A templom előterében .... földi maradványai fölé helyeztük el második koszorúnkat. Az istenháza jellegzetesen örmény stílusú, ez főleg a helyiség festésén látszik, mivel az ikonok száma a szokottnál kevesebb.

A nap másik meglepetése a *Lidon* ért bennünket, ahol az *Ausonia & Hungaria* Szálloda készített megállásra. A főhomlokzaton a kerámiából készült díszítések között találtunk egy hölgyet: jobb kezében kard, bal kezében koronából kinőtt kettős keresztel ékesített pajzs található, s épp ez díszíti a szálloda gyönyörű kivitelű prospektusának címdoldalát is. Kissé feljebb a koronás magyar címer. Érdeklődésünkre megtudtuk, hogy a boldog békeidőkben igen sok magyar kereste fel a hotelt, innen az elnevezés. A készsleges recepció azonban arról nem tudott tájékoztatni

bennünket, hogy a Zsolnay-gyárban készültek-e a kerámiák. Kis csobbanás után a vaporettoról már esti fényekben köszöntek ránk a csodás épületek.

A negyedik napon sem unatkoztunk: *Páduában* a kevésbé jelentős Capella degli Scrovegni után az egyetemen elhelyezett címerek között kerestük az ott tanult magyar diákok emlékeit. Csupán erre egész délelőttöt kellett volna fordítani, de a csoport egyik tagja a néhány perc alatt is rábukkant egy székely címerre. Az egyik jelentős téren a Battisero della Cattedrale ötlött a szemünk elé. Közvetlenül a katedrális mellett áll a régi kerektemplom, ahová időhiány és a belépődíj miatt már nem jutottunk be. Az állandó parkolási és az időnkénti tájékozódási nehézségek miatt kerülőt tettünk, de csak eljutottunk a szobrokkal teli térre, a Prato della Valle-ra, ahol sajnos a helyenként olvashatatlan feliratok miatt nem találtuk meg Báthory István szobrát. Körbejárhattuk azonban a Giustina- és a Szent Antal-bazilikát.

Következő állomásunk *Verona* volt, a hatalmas városfal tövében parkoltunk. E városban már háromfelé vált a csapat: két „fiú” az arénában nézett szét, a többiek a főteret, Júlia házát, a dómot, s még két templomot kerestek fel.

Sirmione a Garda-tó partján fekszik, a várat, a Szent Anna- és Szent Péter-templomot tekintettük meg. Nincs mindenkinek ilyen fogadtatásban része (bár nem minket vártak), ugyanis virágszirmokkal szórták tele a templomot. Kicsit távolabb fehér csomagolás alatt egy autó állt – ezt sem nekünk szánták, esküvő után érkezünk az istenházához.

A búcsúnapon rendkívül különleges, kevésbé ismert helyet kerestünk fel. Már útközben nagy élményt jelentett a táj: az *Iseo-tó* mellett haladtunk csodás hegyek

kíséretében. Val Camonica völgyébe tartottunk, hogy az Kr. e. 8000! körül felvésett sziklarajzokat böngésszük. A hatalmas területen hét külön településen találhatóak ezek. Természetesen nem volt időnk mindegyiket végigjárni, de *Darfoba* és *Capo di Ponte*-be eljutottunk. Az utóbbi település közelében van a Naquane park, itt sokkal több sziklarajz látható. 1914-ben találták

meg a főleg szarvasokat, emberalakokat ábrázoló véseteket. Capo di Ponte-be szép templomain kívül a múzeum miatt mentünk. A legvédelettebb, 60-80 cm magas, gazdagon mintázott köveket itt helyezték el. Az emeleten pedig különféle régészeti leleteket találtunk: korszokat, ékszereket. A tervezettnél később indultunk, s bizony hajnali fél háromra értünk Budapestre.

„Tiszteld a múltat, hogy alkossd a jelent, és munkálkodhass a jövőn.”

(Széchenyi István)

Átadták Szamosújváron a szórványgimnáziumot

A Kolozs megyei Szamosújváron pénteken ünnepélyes keretek között átadták a magyar állam támogatásával felépített szórványgimnáziumot.

Az iskola felépítését csaknem 730 millió forinttal támogatta a magyar állam. *Potápi Árpád János*, a miniszterelnökség nemzetpolitikai államtitkára köszöntő beszédében kijelentette, a kormányzat hisz a magyar szórvány újraélesztésében.

„A magyar nemzet csak a mezőség magyarságával lehet egy egész. Az itt élő magyarok kulturális szellemi öröksége meghatározó tartó pillére a nemzeti identitásunknak” – fogalmazott Potápi Árpád János. „Abban bízva adjuk át a 21. századi követelményeknek megfelelő iskolaközpontot, hogy belép a nemzetmegtartó intézmények sorába, az erdélyi magyar oktatás egyik centrumává tud válni, ahol a mezősegi magyar jövő szellemi ereje épülhet” – tette hozzá az államtitkár.

Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke köszöntőjében kijelentette: a szamosújvárihoz hasonló magyar

közösségek azt a bizonyosságot adják, hogy van értelme a közös küzdelemnek. Az RMDSZ elnöke azt is fontosnak tartotta, hogy a Téka Alapítvány köré szerveződött fiatalok a közös munkával teremtetek közösséget Szamosújváron. Az iskolaépítésben a szakmunkások mellett mindvégig részt vettek a kalákázó önkéntesek is.

Szinte valamennyi felszólaló megemlítette a Téka Alapítványt vezető *Balázs-Bécsi Attila* elszántságát, aki gyergyói székelyként Szamosújváron előbb művelődési központot, majd szórványkollégiumot, majd iskolát álmodott meg, és épített fel. Balázs-Bécsi Attila beszédében köszönetet mondott mindazoknak, akik segítették álmai megvalósítását. Elmondta, az iskola vonzereje már abban is mérhető, hogy idén hússzal több diákot fogadtak az alapítvány által működtetett szórványkollégiumban, mint az elmúlt években.

A szamosújvári szórványgimnáziumban 480 diák kezdte meg tanulmányait a hétfőn kezdődött tanévben. Az iskolaavatóra kiadott tájékoztató szerint az intézmény

számára a telket Szamosújvár önkormányzata biztosította 45 éves ingyenes használatra az iskolát felépítő Téka Alapítványnak. A telekre a kisiskolások számára egy kétszintes öt tantermes iskolaépület, a nagyobb osztályok számára pedig egy háromemeletes, 16 tantermes modern épület épült. Az udvaron szabadtéri színpad épült, és folyamatban van a tornaterem építése, melynek befejezését októberre ígérték.

A magyar gimnáziumba három vegyes iskolából gyűjtötték össze a magyar osztályokat. Az iskola a város magyar diákjai

mellett a mezőségi szórvány 30 településről gyűjti össze a magyar gyermekeket, akik számára a Téka Alapítvány biztosít kollégiumi elhelyezést és programokat.

A mezőségi szórványoktatási programot szervező Téka Alapítványt 2010-től a magyar kormány nemzeti jelentőségű intézmények közé sorolta. A húszezer lakosú Szamosújváron a 2011-es népszámlálás alapján a lakosság közel 17 százaléka vallotta magát magyarnak.

(Megjelent: *Székelyhon.ro*, MTI híradás Szept.16).

Hegyvidéki gálaműsor

A havonta érdekes programmal jelentkező XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat október 1-jén gálaműsort rendezett a MOM Kulturális Központban. A lépcsősoron érkezett vendégek már az első pillanatban tájékozódhattak az erdélyi örményekről, hiszen a szervezők idén is kiállítással tették emlékeztetesebbé az estét. A két képviselő (*Hegedüs Annamária* és *Kiss Máté Gábor*) híres családját és azok rokonságát, a legnevezebb személyek életrajzát, nagyméretű

fényképét mutatták be. A Gajzágó család adta az Állami Számvevőszék első elnökét, *Gajzágó Salamont*, de szerepelt a kiállításon az e családdal rokonságban álló *Alexa Ferenc* szerzetes is, aki az első örmény-magyar szótárt készítette. A másik lépcsősoron a Jakabffy családot ismerhették meg az érdeklődők: a família történetét, kastélyait, híres, közéleti tisztséget betöltő tagjait. Két személyt érdemes közülük kiemelni: *dr. Jakabffy Elemért*, aki az 1920-as országcsönkítés után Erdélyben

országgyűlési képviselőként a kisebbségbe került magyarok jogaiért küzdött, *Dr. Jakabffy Károly* pedig az 1930-40-es években a Postatakarékpénztár igazgatója és pénzügyi államtitkár volt.

A gálaműsor a Himnusz és az erdélyi himnusz 2. versszakának éneklésével, majd október 6-i megemlékezéssel kezdődött: rövid történeti áttekintés után a két örmény származású aradi vértanú: *Kiss Ernő* és *Lázár Vilmos* katonai pályafutását és utolsó levelét olvasta fel *Keller Linda* és *Pin-*

tér Gábor, az Artashat Színház művésze. A szintén örmény származású *Ady Endre* Október 6. című versét *Pintér Gábor* adta elő. A *Kormorán* együttes zenéje, *Balogh Márton* éneke színesítette a megemlékezést, ezeket kivétíltőn láthatta a közönség.

A két részt az elnök asszony megnyitója és *dr. Issekutz Sarolta* rövid, az erdélyi örményeket bemutató előadása választotta el. A kegyeletteljes hangvételű megemlékezést vidámabb műsor váltotta fel: a két színész kiemelkedő teljesítményt nyújtott *Az ész és a szív* örmény népmese előadásával. Meglepetést jelentett a solymári Cédrus táncegyüttes műsora. A fiatalokból álló csoport moldvai táncokat mutatott be, óriási sikerrel. *Bányai Elemér*: *Az örmények krónikása* című novella elhangzása után *Vikol Kálmán* és *Szuper Géza* szórakoztatta a nagyerdeműt: örmény és

magyar népzenei játszottak. Összeállításuk végén éneklésre buzdították a résztvevőket: régi himnuszunkkal, a Boldogszony anyánk dallal, valamint a Szózzattal fejezték be műsorukat.

A szellem és a lélek elgondolkodtatása, elkápráztatása után a test, egész pontosan a gyomor igényeit igyekezett kielégíteni az Örmény büfé készítette eledel, valamint a messziről, tömegközlekedéssel szállított rengeteg sütemény. A tombolán értékes nyeremények is gazdát cserélhettek, különleges volt *Hetényiné Drágos Margit* festőművész alkotása, mely egy örmény kolostort ábrázol.

Az önkormányzat köszöni a gálaesttel kapcsolatos elismerő visszajelzéseket. A Hegyvidék Televízió összeállítását megtekinthetik a <https://www.youtube.com/watch?v=zUWiiuxIxj0> oldalon.

H.A.

Esztergály Zsófia Zita

Az aradi vértanúkra emlékeztünk

Fővárosi Örmény Önkormányzat október 6-i rendezvényét *Dr. Vas Imre* parlamenti képviselő, a honvédelmi bizottság tagja nyitotta meg ünnepélyes keretek között.

A kormánypárti politikus megnyitójában beszélt a hazaszeretetről, példaként megnevezve a vértanúk és a szabadságharcosok jellemét, mondván: a jelen és a jövő is a 15 milliós magyar nemzet védelmét vetíti előre. Kitért az összefogás erejére, valamint arra, hogy mi magyarok sosem tűrtük az elnyomást és kizsákmányolást, olyannyira, hogy élő lelkiismeretei voltunk mindig is Európának. *Esztergály Zsófia*, a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke felhívta a figyelmet az aktuális kihívásokra, köztük a migránsválságra, valamint rámutatott arra, hogy tanulva a múltból, tudatosan kell élnünk. *Nem szabad elhinni mindent, bizony körbe kell járni azokat a kérdéseket, amelyek befolyásolják szubjektív életünket, amely szimbiózisban van a nemzet és az ország politikájával* – fogalmazott, hozzátéve: napjainkban tisztán látszik, hogy egy ország sorsát bizonyos lobbyk

Esztergály Zsófia Zita

hogyan próbálják manipulálni akár külföldről is. *Észnél kell lennie mind a kormánynak, mind a lakosságnak ahhoz, hogy hatékonyan meg tudják őrizni saját szuverenitásukat és közösségüket, a hagyományokat.*

Szerencsére a magyar kormány élen jár ebben, de mi sem ülhetünk ölbe tett kézzel. A jövő bármit hozhat – emelte ki az elnök.

Az eseményen ezt követően *Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára* ezredes tartott előadást az apai ágon örmény-székely, anyai ágon székely kis-

meszi származású *Csetz János*ról, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc honvédtábornokáról.

(*Szerkesztői megjegyzés*: A megemlékezés végén gyertyagyújtást követően a *Kiss Ernő* és *Lázár Vilmos* aradi vértanúk emlékére felszentelt kopjafánál koszorút helyezett el *dr. Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat elnöke. A résztvevők egy szál virággal rótták le kegyeletüket. A rendezvényt támogatta: Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzata.)

Dr. Vas Imre

Az Örmény Trió

Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára

Az aradi vértanúk és Czetz János honvédtábornok

167 évvel ezelőtt, 1849. október 6-án Aradon végezték ki az 1848-49. évi forradalom és szabadságharc 13 honvédtisztjét, Pesten pedig ugyanezen a napon gróf *Batthyány Lajos* egykori miniszterelnököt. A kivégzéssorozat a levert szabadságharc utáni megtorlások tetőpontja volt, amiről a magyarság nemzeti gyásznap keretében évről évre megemlékezik.

A magyar honvédseregek augusztus 13-án, Világosnál az oroszok előtt tették le a fegyvert, utána megkezdődtek a tárgyalások I. Miklós cárral az orosz fogságba esett tisztek átadásáról. A cár könyörületességre intette a fiatal *Ferenc Józsefet*, de a császár mindenképpen példát akart statuálni a szabadságharc vezetőivel, azonban még ő is elutasította *Haynau* kérését, hogy a foglyokat statáriális eljárás keretében végezzék ki.

A 13 honvédtiszt elleni eljárást Aradon, *Karl Ernst* törzsbíró vezetésével folytatták le. A bíróság az aradi tizenhármakat két szempont alapján választotta ki: egyfelől mindegyikük a császári hadsereg tisztjeként kezdte katonai pályafutását, másfelől mindegyikük önálló seeretesteket vezetett. A haditörvényszék

Czetz János tábornok portréja
a Buenos Aires-i székelykapun

elé állított tisztek elleni vád elsősorban fegyveres lázadás volt, amit az 1849. április 14-i Függetlenségi Nyilatkozat kiadása után, a szolgálatban maradóknak minősítettek. Az eljárás több szempontból is koncepciós jellegű volt, hiszen *Haynau* körében már a tárgyalások előtt döntöttek a halálos ítéletről. A vizsgálat során a vádlottak nem részeseültek méltányos eljárásban, a vád képviselte a védelmet is, vallomásaikat csak kivonatosan rögzítették, az ítélet kihirdetése után két nappal végrehajtották az ítéletet.

A törvényszék – *Haynau* kívánságának megfelelően – szeptember 26-án valamennyi honvédtisztet kötéli általi halálra ítélte, négy fő ügyében azonban *Karl Ernst* enyhítésért fellebbezett *Haynau*hoz, aki *Lázár Vilmos*, *Desseffy Arisztid*, *Schweidel József* és *Kiss Ernő* esetében az ítéletet golyó általi halálra változtatta. Az enyhítést az első két esetben az indokolta, hogy *Desseffy* és *Lázár* az osztrákoknak adták meg magukat, *Schweidel* és *Kiss* pedig viszonylag jelentéktelen szerepvállalása miatt része-

sült ebben a főparancsnoki „kegyben.”¹ A 13 mártír honvédtiszt a szemtanúk szerint bátran állt hóhérai elé, akik elrettentésül estig kint hagyták a veszthelyen a holttesteket. Az elrettentés nem érte el a célját, a közeli falvakból több ezren zarándokoltak a veszthelyre leróni a kegyeletüket.

Az 1848-49. évi forradalom és szabadságharc leverése után, a megtorlás elől magyar katonák tömegei hagyták el hazánkat, és szóródtak szét a világban. Az emigráns katonák különböző

országokban töltöttek be magas katonai beosztásokat (*Prágay János, Radnich Imre, Schlesinger Lajos*), vettek részt háborúkban, polgárháborúban (*Asbóth Sándor, Kuné Gyula*), értek el tudományos sikereket, voltak részesei ismeretlen területek földrajzi felfedezésének, térképezésének (*Czetz János, László Károly*) vagy váltak sikeressé az élet számos más területén (*Türr István, Verebély Imre*).

A magyar hadtörténelem jeles személyisége, *Czetz János* honvédtábornok szülőhazájában, Európában és Argentínában is ismert. *Czetz János, Bem* tábornok főnöke, a kitűnő stratégia, szervező, térképész, földmérő élete viharos eseményekben és nyugalmasabb időszakokban, újradelésekben bővelkedett.

1 Tarján M. Tamás: 1849. október 6. I Az aradi vértanúk és Batthyány Lajos kivégzése http://www.rubicon.hu/magyar/nyomtathato_verzio/1849_oktober_6_az_aradi_vertanuk_es_batthyany_lajos_kivegzese/

Az Örmény Önkormányzat húsz évvel ezelőtt 1996. október 6-án jelentette meg *Kedves Gyula Czetz János a szabadságharc legifjabb tábornoka* című könyvét.²

A Magyar-Örmény Könyvtár sorozatban 2001-ben és 2004-ben jelentek meg *Czetz János életrajzi írásai Emlékezéseim*,³ valamint az *Utazás Spanyolországban*.⁴

Az apai ágon örmény-székely, anyai ágon székely kisenemesi származású ifjabb Czetz János 1822. június 8-án született. Katonacsaládba született, ami

egész életét meghatározza. Édesapja, a 11. székely huszárezredben harcolta végig a Napóleon elleni háborúkat. Párizsból magával hozott egy iránytűt, amelyvel négyéves fiát megtanította tájékozódni. Az iránytű meghatározó eszköz maradt egész életében, egyrészt tévedhetetlenül mutatta a helyes irányt, másrészt a megélhetését jelentette.

Apja korai halála után Czetz János 1829-ben a kézdivásárhelyi Nemzeti Katonai Nevelőintézetbe került, amelyet a székely

2 Kedves Gyula: *Czetz János, a szabadságharc legifjabb tábornoka*. Országos Örmény Önkormányzat, Budapest, 1996. p. 44

3 Czetz János: *Emlékezéseim*. Budaörs, Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat 2001. p. 147

<http://mek.oszk.hu/08500/08509/08509.pdf>

4 Czetz János: *Utazás Spanyolországban*. Budaörs, Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat 2004.

Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára

határőr ezredek számára alapították. Az öt évfolyamon számtant, katonai földrajzot, földmérést, fegyvertant, szurony- és kardvívást, latin és német nyelvet tanult, katonai gyakorlatokat végzett.⁵ Az iskola sikeres elvégzése után, 1834 októberében alapítványi helyet nyert a bécsújhelyi Theresianumba. A képzési idő hét év volt, de a legkiválóbbaknak lehetősége volt a nyolcadik év elvégzésére is. Czetz a legjobb hallgatók közé tartozott, zászlósként elvégezte a nyolcadik évet is, és 1842-ben az osztrák hadsereg első osztályú hadnagyja lett.⁶

A tiszti pálya

Pályakezdő tisztként a 62. (Wacquant-Geozelles) sorsyalogezred 3. zászlóaljához került, amely Brassó közelében állomásozott. Feladatai közé a Tömösvári- és a Törösvári-szorosok csempészútvonalaik ellenőrzése tartozott.⁷

Pályája kezdetén szembesült azzal, hogy a magyar nyelv csak nehezen követte a katonai terminológiát, ezért gyűjtő és rendszerező munkába fogott. 1843-ban jelent meg a *Magyar hadnyelvtan* című könyve,⁸ ami kitűnő katonai kézikönyv

volt. Olyan neves hadtudós elődökkel együtt említhetjük a nevét, mint *Tanárky Sándor* és *Kiss Károly*. Tanárky Sándor a Magyar Tudományos Akadémia első hadtudományi rendes tagja volt. Az akadémiai székfoglaló beszédében az alábbiakat mondta: „*Tekintetes Tudós Társaság! Fogadd be kebledbe az eddig nálunk hontalan hadtudományokat, ápolod őket azon gyöngédséggel, mellyel a tudományok más ágait ápolni szoktad*”. Az Akadémia által kiadandó hadtudományi műszótár munkálatához hozzájárult, az

Czetz János tábornok emléklapja a gyergyószentmiklósi örmény katolikus templom kertjében

1839. december 29-i halála a befejezésben megakadályozta. Említsük meg Kiss Károly katonatiszt,

hadtudós, hadtörténész, költő, író, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagját. Katonatisztként részt vett a napóleoni háborúk több ütközetében, majd az 1848–1849-es forradalom és szabadságharcban is fontos szerepet vállalt, mint a nemzetőrség szervezésével megbízott főtiszt. Általános hadtudományi munkáival tüntette ki magát. A nevéhez fűződik az első magyar nyelvű *Hadi műszótár: Magyar-németül és német-magyarul* megírása 1843-ban.⁹

Czetz János jelentősen megelőzte a korát, majdnem harminc évvel. A Ludovika Akadémián az oktatás 1872-ben nehéz körülmények között, katonai hagyományok és taneszközök, magyar nyelvű tankönyvi

5 Csikány Tamás: Két ország katonatudósa: Czetz János. Új Honvédségi Szemle, 2005. 2. szám, p. 100–105.

6 Czetz: Emlékezéseim i. m. 14. oldal

7 Czetz: Emlékezéseim i. m. 20. oldal

8 Czetz János: Magyar hadnyelvtan a császári királyi osztriai hadsereg tisztjei számára. Pest, 1844.

9 Kis Károly: Hadi műszótár. Magyar-Németül és Német-Magyarul. Pest, Heckenast Gusztáv, 1843. p. 131

Czetz János és családja Argentínában

bázis nélkül kezdődött el. A Ludovikán nem egyszerűen arról volt szó, hogy csak meg kellett írni a tankönyveket, hanem arról is, hogy nem volt elegendő mennyiségű magyar nyelvű katonai szakirodalom sem. Ki kellett alakítani azt a szaknyelvet is, amit a tanulmányokban és a tankönyvekben egyaránt használni, illetve tanítani kellett. Nem volt minden fogalomra szakkifejezés, hiszen a magyar nyelv csak 28 évvel korábban, az 1844: II. törvénycikkben nyerte el az államnyelvi státuszát. A katonai szaknyelvi szókészlet is német nyelven gyarapodott. A magyar nyelvújítási mozgalom sem foglalkozott a katonai szaknyelv kialakításával. Ebben a munkában úttörő szerepük volt a Ludovika tanárainak, kiemelkedő szerepe volt a Ludovika Akadémia Közlönyének.

1844-ben főhadnaggyá léptették elő. Átkerült a Budapesti állományos II. zászlóaljhoz zászlóaljsegédtisztnek, majd vissza Erdélybe, Gyulafehérvárra. A Theresianum elvégzése után négy évvel kérte felvételét a vezérkarhoz. A felvételnek három fontos feltétele volt: a katonai akadémia kiváló eredménnyel történt

elvégzése, legalább négyéves csapatszolgálat és a sikeres felvételi vizsga. 1847 májusától a fiatal Czetz Bécsben, a császári és királyi tábornoknál szolgált. A Katonai Térképészeti Intézetbe került, ahol tökéletesítette a térképrajzolását, csillagászati számításokat végzett, széleskörű gyakorlati tapasztalatokat szerzett. Lefordította németre *Fényes Elek Magyarország leírása* című, 1847-ben megjelent kétkötetes munkáját.¹⁰

1848 júniusában Czetz főhadnagy már Pesten, a minisztérium indulási és elhelyezési osztályán teljesített szolgálatot. Hamarosan az Országos Honvédelmi Bizottmánynál lett katonai fogalmazó. 1848 októberében a vezérkari őrnaggyá előléptetett Czetz Jánost Erdélybe küldték, ahol *Baldacci Manó* tábornok főnöke lett. Baldacci leváltása után ideiglenesen az erdélyi csapatok vezetésével bízták meg, amelyet újjászervezett. Ezt követően az új parancsnok, *Bem József* altábornagy tábornoki főnöke lett, egyben kinevezték alezredessé. Az 1849. február 9-ei piski ütközetben Czetznek meghatározó szerepe volt. Az erdélyi hadjáratban mutatott kiváló teljesítményéért előbb ezredessé, majd május 8-án tábornokká nevezték ki.¹¹ Lovasbalesete miatt az oroszok elleni harcokban már nem vett részt.

(A Fővárosi Örmény Önkormányzat által szervezett aradi vértanúkra emlékezés ünnepi rendezvényén 2016. október 6-án elhangzott előadás.)

Az előadás második részét következő lapszámunkban olvashatják.

¹⁰ Czetz Emlékezéseim i. m. 24. oldal

¹¹ Czetz: Emlékezéseim i. m. 75. oldal

Felavatták Kiss Ernő honvédtábornok szobrát Eleméren (részlet)

Az aradi vértanúk emléknapján a vajdasági központi megemlékezés Eleméren, a Szent Ágoston emléktemplomban gyászmisével kezdődött, utána rövid alkalmi műsor keretében vers, történelmi visszapillantó, megzenésített fohász hangzott el, majd Kiss Ernő honvédtábornok szobrának megáldása következett, amely az egykor Nagybecskerek főterén álló szobor megmaradt torzójáról lett mintázva. Az anyaország nevében dr. Pintér Attila, Magyarország belgrádi nagykövete mondott beszédet.

– Nem túlzás azt állítani, hogy az aradi vértanúknak nagy kultusza van Magyarországon, de az anyaország határain kívül is. Szinte nincs olyan magyarországi vagy a külhoni magyarság által lakott település, ahol ne lenne legalább egy utca elnevezve a 13 honvédtábornok valamelyikéről. Az aradi vértanúk kultuszának története a kivégzés napjával kezdődik. Szemtanúk elbeszélése szerint már egy-két órával a kivégzéseket követően roppant tömegek zárandokoltak arra a helyre, amelyet a zsarnokság „a magyar Golgotává”

avatott – mondta beszédében a nagykövet.

A gyászünnepen jelen volt *Pirityiné Szabó Judit*, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának főosztályvezetője, *Menyhárt Attila*, a Szabadkai Főkonzulátus vezető konzulja, *Nyilas Mihály* tartományi oktatási titkár, továbbá tiszteletüket tették a vajdasági magyar önkormányzatok, civil szervezetek, a VMSZ, a VMDK és a Magyar Mozgalom képviselői, akik elhelyezték a kegyelet virágait a templomkertben felavatott *Kiss Ernő* honvédtábornok szobránál.

Kónya-Kovács Otília
Vajdasag.ma 2016. október 6

Szobrot kapott Kiss Ernő honvédtábornok a vajdasági Eleméren (részlet)

A megemlékezés ezúttal is a 4300 fős település templomában tartott szentmisével kezdődött. Itt havonta csak egyszer tartanak katolikus misét, a helyi magyar lakosság száma ugyanis két százalék alatt van. *Kiss Ernő* mellszobra a templomkertben

kapott helyet. A vértanúnak eddig nem volt szobra a Vajdaságban. Kiss Ernőnek ugyan 1906-ban Nagybecskereken szobrot emeltek, ám azt 1918-ban, az első világháború után a szerbek összetörték. A szobor feje azonban megmaradt, így arról

mintázták a mostani emlékművet. A templom felújítását és a szoborállítást a magyar kormány támogatta.

Hajnal Jenő, a vajdasági Magyar Nemzeti Tanács (MNT) elnöke ünnepi beszédét követően az MTI-nek nyilatkozva azt hangsúlyozta, hogy az emléknapi üzenete nem más, mint hogy sok helyről jövő, különböző emberek is tudnak olyan közös értéket, közös erőt találni, amely a magyarságban, a magyar szabadságszeretethen hozza össze őket. Ez a közös akarat a jövő szempontjából is meghatározó – szögezte le. „Az aradi vértanúk egy közös akaratért tudtak harcolni, és ez a közös erő a múlt vasárnap, a kvótareferendum alkalmával is megfogalmazódott a Kárpát-medence és a világ magyarságában”, amikor

nemmel szavazott a népszavazáson - tette hozzá az MNT elnöke...

A tizenhárom aradi vértanú közül hat kötődik valamilyen módon a Délvidékhez vagy a volt Jugoszláviához, így számos településen tartanak megemlékezéseket minden évben. A rendezvények már szerdán megkezdődtek...

Nagybecskerekén a *Lázár Vilmos* emlékére állított domborműnél rendezték meg a Légy híve rendületlenül című hangversenyt. Lázár Vilmost a domborműnek otthont adó székesegyházban keresztelték meg.

Megjelent: Hírek ma (Forrás MTI)
(*Szerk. megjegyzés: A domborművet a Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület adományozta a templomnak.*)

Várady Mária

Alánk folyt a vérük... 1956

A budapesti magyarörmény közösség megrendülten emlékezett az ezelőtt 60 évvel történetekre. A tünetmentes sebek, mint San Gennaro vére, újra buzogni kezdtek.

Mit tehet egy olyan közösség, melynek mindenik tagja egy-egy „könyvtár”-*Kosztolányi Dezső* szavaival élve? Fellapozza emlékezetének meghatározó élményeit, mert bizony van mit.

Beethoven zenéjének súlyos akkordjai lelkünkben sok-sok év szótlanságát törték fel. Nincs közöttünk senki, akinek az Egmont nyitány ne a szabadítót, *Várady Mária*

boldog, véres, elszánt, becsületes, önpusztító, dacos, vérbefojtott forradalmat jelentené. *Pongrácz Gergely* és testvérei mind kivették a részüket a „nagy család”, a nemzet harcából. Az emlékműsor vezérfonalát, melyet *Sasvári-Merza Krisztina* tolmácsol, kiváló objektivitással, a forradalmár Gergely

1982-es amerikai visszaemlékezései adták. Mi történt az addig meghunyászkodó sápadt tömeggel, hogy megelégelte a „vörös ördög” ránk szabadított kínzását, és életét adta a szabadságért?

Jobbágy Károly és *Andrásfay Antal* egy-egy verse a nemes pátoasz emelkedett szintjén állít emléket a Diákoknak és a Pesti Srá-

Körtvélyessy Zsolt

coknak. *Tóth Bálint Litánia* című versét *Körtvélyessy Zsolt* Jászai Mari-díjas, érdemes művész oly határtalan mélységből szólaltatta meg, mint a zsoltáros szerzetes

Sasvári-Merza Krisztina

Nuridsány Mimi

ősi énekében. Emberi hangja olyan egyszerű, amellyel csak nagyon nagy művészek rendelkeznek. *Várady Mária Márai Sándor Mennyből az angyal* értelmezése elüt a sokféle művész-interpretációtól. Elgondolkodó és elgondolkodtató párbeszéde a néma angyallal jelen idejű, mégis át-

Issekutz Sarolta

fogja a magyarság történelmének elmúlt hatvan esztendejét. Még mindig ott tartunk, hogy „...*Csillag ég, hasad a hajnal, /Mondd meg nekik-/ Mennyből az angyal.*” Istenem, és ezután mondja ki *Nagy Gáspár*

Opra Györgyi

a mindenek fölötti erkölcsi igazságot: „... cáfolatlanul / csak a hősöknek és mártíroknak van igazuk.”

És mi, túlélők, emlékezünk torokszorító szavakkal. *Nuridsány Mimi* ott volt a Kossuth téri mézszáláskor, a fegyverropogásra hullottak az emberek körülötte mint az őszi levelek, ha szél sodorja őket, és Őt is magával sodorta két meghalt barát. „Alánk folyt a vérük...” – mondta.

És ma is büszke az akkor 11 éves *Issekutz Sarolta* Édesanyjára, aki október 23-án este – férje vidéki távollétében, gyermekeit egyedül hagyva - elment barátnőjével végigjárni a forradalmi helyszíneket (Bem szobor, Petőfi tér, a Rádió...), ahonnan csak hajnalban került

haza. Életre szóló élményét haláláig emlegette.

Opra Györgyi édesapját a börtönből kiszabadult köztörvényesek galád bosszújától egy igaz ember mentette meg. *Bálint Julika* ma is viseli a homlokán egy transzparens okozta sérülés nyomát. A *Marosi István* féle kisgyerekek üres üveget, vászonlepedőt, majd takarókat gyűjtöttek. Soha nem hallott történet a szovjet hadsereggel szembezálló forradalmárok humanitásáról, akik a magukat megadó szovjet katonákat vizes pokróccal dobták meg, hogy védekezzenek a molotov-koktél tüze ellen. De máig vérzik az a seb, melyet a fehér zászlóba burkolózott fiatal lány szívtávé lövése okozott.

A zene mindvégig kísérte az emlékezést, az asztalon gyertyák égtek, *Opra Vilmos* kamerája vándorolt arcról arcra, szemről szemre, és mi a capella énekeltük a Szózatot: „Itt élned és halnod kell”.

Köszönöm a Támogatóknak, a Zuglói Örmény Önkormányzatnak hozzájárulását, hogy méltóképpen emlékezhettünk azokra az örményekre, akik „magyarabbak a magyarnál”.

Szőke István Jászai Mari-díjas rendező nem lehetett jelen ezen a rendhagyó interaktív színházi bemutatón. Nagyon hiányzott.

*Nosztalgia Klub
november 5-én
a Magyar Nemzeti Galériában*

A nyári barangolás – *Kincses Kolozsvár Kalotaszeg, Mezőség és a Havasok ölelésében* – felvételeivel emlékeztünk közösen a Nosztalgia klubban és terveztük a 2017-es barangolás helyszíneit.

M

Vendégségben Pongrátz Gergelynél

Kiskunmajsa, 2004. október 18. I. rész

Az '56-os Múzeumhoz való érkezésünk-
kor a Kárpátaljai TV még forgat. Megte-
kintjük tehát a kicsiny '56-os kápolnát (1),
amelyet a szintén '56-os harcostárs *Csete
György* építőművész úr tervezett. Komoly
oltár, ülések, sok száz kivégzett szabad-
sághős feketemárvány táblácskája a hó-
fehér falon és nagy tömeg nemzetiszala-
gos koszorúcska, mécses. A kápolnának
két tornya van: az egyik a győztes Forra-
dalmat, a másik a november 4-e utáni vér-
befojtott Szabadságharcot jelképezi. A ká-
polna előtti gyepes térségen több szobor-
kompozíció. Köztük, egy megdőböntő

feliratú - tölgyből faragott - méretes ülő
Krisztus szobor, mint aki leroskadt va-
lami hihetetlen fájdalomtól, a fejét fog-
ja. Talán ez lehet az egyetlen ülő Krisz-
tus a Világon. Alul befaragva: **HOGY
ENGEDHETTED MEG EZT.** *Rimantas
Zinkevicius* litván szobrászművész aján-
déka.

A rendbe hozott tanyasi iskolaépület
szép, festett léckerítésén át látszik a kop-
jafás emlékmű, ágyúk és egy tank. Ger-
gely bácsi elsőként az '56-os sortűzek tér-
képéről beszél: „A fekete pontok a no-
vember 4. előttiéket, a pirosak a nov. 4.

A Pongrátz testvérek

András, Béla, Gergely, Kálmán, Ernő, Ödön, Annamária, Simon

utániakat jelzik. Ami be van karikázva, ott többször volt sortűz. A leghírhedtebbek: Mosonmagyaróvári: 105 áldozattal, több mint 200 sebesült. Budapest Kossuth téri: 400 és 600 között volt a halottak száma. Tiszakécskén repülőből géppuskázták a tömeget: 17 halott, 110 sebesült stb. stb.. A vonalak mutatják, mely irányból és milyen erővel jöttek be a szovjet csapatok, 21 hadosztály = 250 000 katoná, 3 000 T 55-ös tank, ami kinn van az udvaron. Biztosra mentek!

Az a zászló a Sztálin szoborral szemben volt egy villanyoszlopra felhúva és november második felében *Ördögh Pál* éjjel felmászott, levette és azóta dugdosta. Rátaláltam, kértem, adja nekem, (nagy nehezen) ideadta! Az a cirill betűs katonai térkép a Szovjet Hadsereg Déli Parancsnokságáról származik, félig kaptam, félig loptam...

Itt a Sztálin szobor. Ha valaki nem látta, hogy mekkora volt, nézzék meg, ott állnak az emberek. Őt teherautó húzta, drótkötéllel a nyakában, elszakadtak a kötelek. S valaki elment, hozott autógén hegesztőt és itt a csizmánál körbevágták, úgy tudták ledönteni. A csizma maga ekkora. Nagyobb, mint egy ember.

A Magyar Rádióhoz óriási tömeg gyűlt. Követelték, hogy olvassák be az egyetemisták 16 pontját. Az épület tele volt ávósokkal és tüzet nyitottak. Az első halott egy 18 éves gyerek, *Vízi Jancsi*, fejlődést kapott. Na, most eddig a pillanatig csak tünetések voltak, de ez elindította a Forradalmat. Arra számítottak, hogy az történik Budapesten is, ami '53-ban Berlinben. Ott is volt egy felkelés. Megjelentek a tankok és mindenki hazaszaladt. Hát, úgy látszik, a magyarok valahogy más fából vannak faragva!

Ez itt egy eredeti pufajka. Na most, hogy kik voltak a pufajkasok? Október

28-án győzött a Forradalom. Az ávósok és ezek a nagy kommunisták nagyon megijedtek és menekültek. Hát hova menekülhettek, csak az oroszokhoz. Hideg volt és az oroszok pufajkát adtak rájuk. Na most a pufajka rajtuk maradt a Szabadságharc után is. Ők szedték össze aztán a felkelőket. Több százat agyonverték a kihallgatások során. A Kápolnában látták: 338-at tudunk dokumentálni, akiket a bíróság halálra ítélt és felakasztottak: 90%-uk munkás. Takarítónő van közöttük, Magori Mária. Hát vajon milyen veszélyt jelentett egy takarítónő az államhatalomra, ugye?

Ebben a szekrényben kézi fegyverek vannak: 3 karabély, 22-es kispuska és egy kalacsnyikov, amit annak idején még davaj gitárnak hívtunk. A leghatásosabb fegyver a Forradalom idején a molotovoktól volt. A Corvin mozi háta mögött volt egy benzinkút, még így kellett a benzint pumpálni belőle. Benzin, az volt bőven, kellett üveg. Küldtük a sráckat, menjenek a lakókhöz, kérjenek üres üvegeket. Amikor elmondták, hogy mire kell az üveg, a télire eltett paradicsomot kiöntötték és adták az üveget.

Ez 85mm-es hadosztályágyú, okt. 26-án 17 lövést adott le, 17 telitalálat volt! Ezek mind oroszoktól zsákmányolt fegyverek voltak, a lőszer is. A baj az volt, hogy hiába páncéltörő ágyú, az oroszok nem hoztak páncéltörő lövedéket, csak repeszlövedéket, ami nem üti át a páncélt. De a repeszlövedék is elszakítja a hernyótalpat. És amikor elszakadt a hernyótalp, a másik működött, egyhelyben kezdett forogni, kapta a benzines üveget és végzett vele. Ez a lövedéke az ágyúnak, ilyen nem hoztak az oroszok. A középső, a repeszlövedék, ilyen volt csak a Corvin közben.

Ez a képsor tavaly előtt készült, a Kápolnát szenteltük fel, *Bábel Balázs* kalocsai

érsek, Gyulay Endre szeged-csanádi püspök és egy evangélikus lelkész volt itt. Ökumenikus a kápolna, minden hónap utolsó vasárnapján szentmise van. Már volt vagy 50-60 keresztelő, első áldozás. Működik, mint egy templom.

Na most keresek egy önként jelentkezőt, aki jól és hangosan el tud olvasni egy verset. Én mindig elbőgöm magam. *Andrásfay Antal*: „Pesti srác”. Ennek a versnek is megvan a maga története, a Corvin közből való. (Döbönt csend a szavalat alatt).

Állandóan hoznak valamilyen anyagot. Amikor először itt volt a kalocsai érsek, beírt az emlékkönyvbe. Nekem anynyira megtetszett, hogy kiszedtük nagy

betűkkel és oda tettük a falra: „A MÚLT ERŐS GYÖRÉR, JELEN ÉS JÖVŐ BELŐLE ÉL” Hát azért nem szabad a szönyeg alá seperni '56-ot sem, része a magyar történelemnek!

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület látogató csoportja nevében lejegyezte:

id. Wertán Zsolt

Lábjegyzet: (1) A kápolnát Csete György építőmérnök tervezte, 2002 júniusában *Kapisztrán Szent János* tiszteletére került felszentelésre. A kápolnában temették el Pongrácz Gergelyt 2005. május 18-án, majd Pongrácz Ödönt 2010. január 5-én.

Folytatjuk

Kriszdosz dznáv – ávédisz! Krisztus megszületett – hirdessétek!

Az erdélyi örmény-katolikus templomokban felcsendülő karácsonyi ének szavaival kíván áldott Karácsonyi ünnepet, egészséget, békességet és bőséget az új esztendőben az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Szerkesztőség

Hugo van der Goes festménye

Pagonyi Judit

Egyél jót, tegyél jót!

– gasztronómiai jótékonyági mozgalom indult

Gasztronop keretében dőlt el, melyek azok a tradicionális csángó, magyarörmény és magyar ételek, amelyek a Fővárosi Örmény Önkormányzat és a Csíkkörzeti Magyar Örmény Szentháromság Alapítvány által kezdeményezett, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő segítségével létrejött Tegyél jót, egyél jót! mozgalom során a résztvevő éttermek étlapjára kerülnek.

Az egynapos rendezvény alkalmából az elsőként csatlakozó budapesti Torockó vendéglőben Pataky Attila rockzenész, a mozgalom fővédnöke indította útnak a mozgalmat úgy, hogy kiválasztotta kedvenceit a külön erre az alkalomra készült ételek közül. Kóstolta a dmapurt, vagyis örmény töklevest húsgombóccal, muszakát, csángó gulyást,

Esztergály Zsófia, a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke, Pataky Attila rockzenész, a mozgalom fővédnöke és Nagy Róbert séf, a mozgalom hazai gasztronagykövete).

borjúpaprikást, erdélyi almás-tárkonyos nyakkarajt, csángó rostélyost, örmény ragut és juhtúrós puliszkát. Végül az énekesnél a tökleves és a borjúpaprikás juhtúrós puliszkával vitte el a pálmát. Pataky Attila egyébként gyermekora óta a levesek nagy rajongója, olyannyira hogy édesanyja Leveskének becézte. A zenész szerint két szemszögből is fontos törekvés a jótékonyági mozgalom; a lelkiek tekintetében az örmény történelem, a közös sors, az egymáshoz

Pongráz András

való kötődés jelentősége érvényesül, fizikai részét illetően pedig az, hogy minden embernek szüksége van táplálékra. *Fontos számunkra a Kárpát-medencei rezgéseknek megfelelő világ: ezért bizonyos, hogy csodák születnek majd, ha egy kicsit*

Balról Bálintné Kovács Júlia, Issekutz Sarolta, Kozma Simon, Pongrátz András és Dr. Zsebők Csaba is közelebb kerülünk egymáshoz, a régen elfeledett ételek által – fogalmazott az EDDA frontembere.

Nagy Róbert séf, a mozgalom hazai gasztro-nagykövete szerint a jelenlegi éttermi irányvonalak igen szerteágazók, a hagyományos menüsorban pedig igenis van helye az ősi, esetleg már elfeledett alapanyagoknak. Elmondta, számára igen rokonszenves a kezdeményezés, hiszen szívügye a bárány és a hal, amelyek így újra visszatérhetnek a vendéglők kínálatába.

Az erdélyiörmény diaszpóra múltját, az ezeréves határnál lévő kontumáci kápolnál történetek máig ható jelentőségét jelölte meg *Esztergály Zsófia Zita*, a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke, amikor a mozgalmat elindító szándékról beszélt a rendezvényen. *A csángó, a magyarörmény, valamint a magyar konyha sajátos ínyenc kincsét feltárva és felhasználva, remek fogásokat újra értelmezve népszerűsítjük az új törekvéseket. A mozgalom során az ételeket szakmai bírálóbizottság pontozza. A legjobbak tudásukat egy magyarországi*

Esztergály Zsófia Zita

A Szép Ernő Színház társulata

és egy erdélyi médianyilvános rendezvényen mérik össze, ahol a közönség szavazata dönti el a végső eredményt. A mozgalommal gasztronómiai forradalom indul, hiszen ha a csatlakozó éttermek étlapjukra veszik a hagyományos ételeket, ezzel újra divatba hozzák a tradicionális finomságokat – ismertette az elnökasszony, hozzátéve, hogy a mozgalomból származó bevétellel a Fővárosi Örmény Önkormányzat és a Csíkkörzeti Magyar-Örmény Szentháromság Alapítvány az ezeréves Magyarország határánál, Gyimesbükkön álló Rákóczi-vár, valamint a budapesti, a csíki és a gyergyói örmény katolikus templom korszerűsítését támogatja.

A Torockó vendéglőbe érkező vendégek is megkóstolhatták az ételeket és mindenki szavazhatott a legjobb háromról: a kiválasztottak a borjúpaprikás juhtúrós

puliszkával, az örmény tökleves húsgombóccal és az erdélyi almás-tárkonyos nyakkaraj lettek. Az elkövetkező egy év során a nagyközönség ezek közül az ételek közül rendelhet a csatlakozó magyarországi és erdélyi vendéglátóhelyek étlapjáról, csatlakozva az Egyél jót, tegyél jót! jótékonyági mozgalomhoz, így hozzájárulva ősi magyar emlékek megőrzéséhez.

Nagy Réka

80.

A Magyar Írószövetség meghívására 2016. szeptember 28-án jelen lehetünk *Kabdebó Lóránt* József Attila-díjas irodalomtörténész 80. születésnapja alkalmából rendezett ünnepi köszöntő estjén. Az estet *Szentmártoni János*, a Magyar Írószövetség elnöke nyitotta meg. Az ünnepelttel *Szárász Miklós György* író beszélgetett. Közreműködött *Lázár Balázs* színművész, *Miskolczi Anita* gondokaművész, *Devich Benedek* nagybőgőn és *Gerlóczy Zsigmond* zongorán. Az ünnepelt a jóhangulatú esten sokat emlegette örmény gyökereit, sőt kifejezetten örült annak, hogy az erdélyi örmény gyökerűek szép számban vettek részt az ünnepelésen.

M

Meghívó

Fővárosi Örmény Klub

Időpontja: 2016. december 14. (szerda) 17 óra,

A helyszín: 1054 Budapest, Akadémia u. 1. I. em. Színházterem

Karácsonyi ünnepi műsor:

dr. Issekutz Sarolta elnök köszöntője
és beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2016. évi működéséről

Esztergály Zsófia Zita elnök beszámolója
a Fővárosi Örmény Önkormányzat 2016. évi működéséről
Divatbemutató – új magyarörmény viseletek (*Szurdi Kati* munkái)

Az ARTASHAT Örmény Nemzetiségi Színház bemutatja

Csiky Gergely: Vasember

című darabját, zenés komédiaként

Közreműködő művészek: *Kecskeméti Gábor* zenei vezető, a *Tigran Trió*,
Tigran Vardanjan, *Pintér Gábor*, *Koncz Eszter*, *Stubnya Béla*, *Keller Linda*

Bárdi Gróf fiának, Andornak egy fiatal grófnőt szeretne, s szerezne. Ám Andor hallani sem akar apja ajánlásairól, hiszen ő Szentgáli lányára, Edithre vetett szemet. A darabból kiderül, Edith viszont szereti Andort, de szerelmét feltételhez köti. Edith a földi javak, a pénz, a gazdagság helyett, a becsületet, s a tiszta, józan ész útját választja... Ám mindennek ára van. Az út nem olyan egyszerű, ahogy mindezt a lány elképzeleli. A komédiában feltűnik még Várhelyi a kérő, és Brázi szolga nem mindennapi jelleme. A történet kölcsönös és különös csavarokkal tarkítva ér véget. Örmény nemzetiségi zene, dalok, és szüntelen kacagás biztosítja a jó szórakozást!

Ajándékozás

Könyv- és ajándékvásár

Fogadás

Rendezte: Fővárosi Örmény Önkormányzat
és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
A rendezvény támogatója: Budapest Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat
Mindenkit szeretettel várunk.

Dr. Issekutz Sarolta és Esztergály Zsófia

Buzdítás a Plébánia támogatására

Kedves Támogatók, Híveink!

Alapítványunk a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség Hitéleti Működését Támogató Alapítvány 2006 év óta erkölcsileg és anyagilag is segíti a Plébániát. Alapító Okiratának egyik kiemelt célja a Plébánia "ház és telek ingatlanának karbantartása, felújítása és ápolása". Szívünkön viseljük a Plébánia ügyeit és most egy jelentős felújítási cél támogatására buzdítjuk a híveket. Hiszünk abban, hogy a jövő kialakításának közös munkájába egyre többen kapcsolódnak be. *Eddigi támogatásukat a Plébánia nevében is hálásan köszönjük.*

A Plébánia ez év februári hírlevelében azt kérte a hívektől, hogy az idén és jövőre is 4.5-5 millió forinttal járuljanak hozzá a Plébánia tetőterének beépítés indításához és egy nagy összegű sikeres pályázáshoz.

Igaz, ez szokatlan áldozattal járt volna, de tudni kell, hogy a nyertes pályázati lehetőség olyan arányban nő, mint amilyen arányban a pályázó önereje növekedik. Ez az idén nem jött össze, a tetőtér beépítési pályázat sikertelen volt és el kellett napolni. Most helyette a nemrég feltárt épület

alap vizesedés önerővel és pályázással együttes céljának megvalósítására kell koncentrálni. Ez kb. a harmadába kerül a tető beépítésnek.

150 támogató havonta, 12 hónapon keresztül, *átlagosan* 2000 forintos támogatásával összegyűjthető 3,6 millió forint önerővel és 20-22 millió nyertes pályázattal, a 110 éves Plébánia épület alap vizesedését meg lehet szüntetni és ezzel egy nagyobb kár bekövetkezése előzhető meg.

Reméljük, hogy ez a cél elérhető, ha a tehetősebb támogatók a továbbiakban is átlagon felül fogják támogatni az ország egyetlen örmény katolikus plébániáját. *A Plébánia számlaszáma: OTP 11707024-20005210.*

Bízunk benne, hogy a rendszeres támogatók száma egyre növekedik, sőt meghaladja a példánkban szereplő támogatók számát. A támogatás buzdításán túl Alapítványunk is besegít a kitűzött cél elérésébe, ahhoz anyagiakkal is igyekszik hozzájárulni. A Plébánia működéséről a honlapján ad híreket: <http://ormenykatolikus.hu>

*Budapest, 2016. november
Keve Mária elnök*

Tarka nap (cikk 2. oldal)

Akihez ez a buzdítás most jut el először, tegye lehetővé, hogy vele is fel lehessen venni a rendszeres kapcsolatot és küldje el nevét, címét, telefon és e-mail adatát a Budapesti Örmény Katolikus Személyi Plébánia, 1114. Budapest, Orlay u. 6 címre. Telefon: 06 70 408 2240, e-mail: ormenykatolikus@gmail.com Az új támogatók a Plébániától tudnak csekket kérni.

A Gulág mindennapjait dolgozza fel egy vándorkonferencia

Emléket állít a Fővárosi Örmény Önkormányzat az elhurcoltak emlékére

Több mint 200 ezer ember halt meg a kényszermunkatáborokban (Fotó: magyarokagulagon.hu)

Elkobzott életek címmel vándorkonferenciát szervez a Gulágra és Gupvira egykor elhurcoltaknak emléket állítva a Fővárosi Örmény Önkormányzat - mondta *Esztergály Zsófia Zita*, az önkormányzat elnöke pénteken Budapesten. A vándorkonferencia két állomása október 11-én Budapest, majd november 6-án az erdélyi Szamosújvár lesz.

Esztergály Zsófia Zita a sajtótájékoztatón kiemelte, a magyarországi örmények szívükön viselik a magyar nemzet sorsát, és ez a konferencia lehetőséget ad arra is, hogy felkutatassák a saját közösségükön belül azokat, akik áldozatai voltak a kommunizmusnak.

Menczer Erzsébet, a Szovjetunióban Volt Magyar Politikai Foglyok és Kényszermunkások Szervezetének (Szorakész) elnöke, a konferencia védnöke a

Gulág-emlékvé keretében megrendezett konferencia kapcsán azt mondta, beszélni kell a Szovjetunióba ártatlanul elhurcolt több százezer ember sorsáról, és az elhallgatott történelemről, amelynek során több mint egymillió ember vesztette életét Magyarországon.

A becslések szerint nyolcszázezer ártatlanul meghurcolt emberről lehet beszélni, azonban a határon túli területekről is több tízezer embert küldtek a Gulágra (javítómunka-táborok központi főparancsnoksága) és a Gupvira (hadifogoly- és internáltügyi főparancsnokság) ideológiai alapon - ismertette.

A Szorakész elnöke úgy fogalmazott, a rendszerváltás óta „nem nagyon volt divat” beszélni az áldozatokról, a történelem ezen szakaszáról, hiszen a tettesek utódai itt vannak közöttünk.

Hozzátette: azzal, hogy kezdeményezésére 2012-ben az Országgyűlés elfogadta,

hogy minden év november 25-e legyen a Szovjetunióba elhurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emléknapja, olyan utat nyitottak meg a magyar valós történelem feltárásában, amiből nincs visszaút.

Menczer Erzsébet azt mondta, a 2010 utáni kormány helyesen és érzékenyen ismerte fel, hogy a kettős mércét akkor lehet Magyarországon lebontani, ha az „izmusok” áldozatait azonosképpen becsüljük meg, és azonos módon emlékezünk meg róluk.

Kiemelte, a kormánydöntés értelmében a Gulág-émlékév (2015. január 1. - 2017. február 25.) számos lehetőséget ad mindenki számára, hogy maradandó értéket hozzon létre, továbbá beszélni lehet egy agyonhallgatott történelmi időszakról.

A Szorakész célja az is, hogy a nemzetiségiek, a kisebbségben élők is kutassák a múltjukat, hiszen annak a nemzetnek, amely nem ismeri a saját gyökereit, múltját, nem lesz jelene és nem tudja építeni jövőjét - mondta Menczer Erzsébet, hozzátéve, ebbe az értékrendbe jól illeszkedik az örmény

Vitéz Békei Koós Ottó

önkormányzat által rendezendő vándorkonferencia.

A rendezvény az 1944 ősztől a Szovjetunió által működtetett táborkba hurcolt magyarországi és erdélyi magyar civilek többéves rabságával, a fogolyélet mindennapjaival, a túlélők szabadulásának körülményeivel foglalkozik. Az előadók rávilágítanak arra, hogy a szovjet rezsim hogyan vezette félre az emberek

százezreit, tette kilátástalanná a fogságra és munkatáborra ítélték és családjuk életét.

Esztergyály Zsófia Zita elmondta még, a konferencia anyagát az egyetemek megkapják és e-könyv formátumban terjesztene is kívánják.

Murádin János Kristóf Gulág-kutató, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem oktatója előadásában elmondta, 1944 őszen Erdély területéről több mint húszezer embert hurcoltak el a Gulágra, illetve Gupvi-táborokba, majd 1945 januárjában további 70-100 ezer embert vittek el Észak-Erdélyből, a Partiumból és Máramaros vidékéről.

MH/MTI – 2016. 10. 07.

Menczer Erzsébet

A budapesti konferencia résztvevői

Péter Beáta

Elkobzott életekről a csíkszeredai városházán

A Fővárosi Örmény Önkormányzat és Csíkszereda Polgármesteri Hivatalának együttműködésével november 4-én 16 órától a csíkszeredai városháza gyűléstermében Elkobzott életek címmel tartanak konferenciát.

Az előadássorozat az 1944 őszétől a Szovjetunió által működtetett táborokba hurcolt magyarországi és erdélyi magyar civilek többéves rabságával, a fogolyélet mindennapjaival, a túlélők szabadulásának körülményeivel és az elhurcoltak pszichológia, vallási vonatkozásaival foglalkozik.

Az előadók rávilágítanak arra, hogy a szovjet rezsim hogyan vezette félre az „igazság” zászlaja alatt a társadalmakat, és hogyan vette el ártatlan emberek százezreinek életét, tette kilátástalanná családjuk helyzetét. Az első alkalommal megszervezett konferencia Csíkszereda mellett két további helyszínen valósul meg, Budapesten és Szamosújváron – tájékoztattak a szervezők. Hangsúlyozzák, a vándorkonferencia a Gulág, a GUPVI, illetve a szovjet rezsim által működtetett táborokat elszenvedett magyar és magyarörmény áldozatok előtt is tiszteleg. Indokolt ez Magyarországon és határon túl is, hiszen csak Erdély területéről több mint 20 ezer embert hurcoltak el GUPVI táborokba, 8–10 ezer embert román táborokba tartottak fogva, Gulágtáborokba pedig csaknem kétezer embert deportáltak.

A vetítéssel egybekötött előadások témái között szerepel többek között a Szovjetunió teljes területét behálózó kényszer-munkatáborok ismertetése, valamint az erdélyi magyarok – örmény vonatkozással is bővített – szovjet fogságával kapcsolatos kutatások jelenlegi helyzete. Az

előadások kitérnek a fogolyszedés okaira és körülményeire, a foglyok társadalmi összetételére, a kiszállítás útvonalára, a fogság helyszíneire, a fogolyélet mindennapjainak bemutatására. Egyes kutatási adatok szerint 700 ezer magyar állampolgárt hurcoltak el a szovjet kényszer-munkatáborokba: 500 ezer katonát és 200 ezer civilt. Közülük több mint 200 ezren haltak meg.

A Gulágról

Gulág, azaz Javítómunka-táborok Főigazgatósága kifejezés alatt a sztálini Szovjetunió egészét behálózó munkatábor-rendszerét értjük – írja a Wikipédia. A táborokban a sztálini politika bel- és külföldi ellenzőit, hadifoglyokat, más ürüggyel (pl. „kulákság”) vagy véletlenszerűen elhurcolt polgári lakosokat kemény fizikai munkára fogták, napi 10–12 órát dolgoztatták őket, miközben élelem- és egészségügyi ellátásukról alig gondoskodtak. Feltételezések szerint Sztálin rémuralma alatt körülbelül 20 millióan haltak meg a táborokban.

Menczer Erzsébet a Szovjetunióban volt magyar politikai rabok és kényszer-munkások Szervezete (SZORAKÉSZ) elnöke, a konferencia védnöke felvételről szól a jelenlevőkhöz. Ezt követően *Sárányi Tamás*, a Maros Megyei Múzeum muzeológusa (szintén felvételről) Szekuritáé és a magyar kisebbség címmel tart összefoglalót, amelyben az Erdélyben elhurcolt

magyarok számbavételét mutatja be a román titkosszolgálat anyagából kutatva, a magyar-örmény vonatkozásokat is keresve. Az anyag kutatója *Novák Csaba Zoltán*, a Román Akadémia, Gheorghe Sincai Társadalomtudományi Intézet történésze. *Nagy Mihály Zoltán* történész Az erdélyi magyar értelmiség internálása, ennek hatása a 45 utáni erdélyi magyar politikai önszerveződésre témában értekezik, *Nagy Benedek* volt politikai elítélt A Duna-delta és a „nagy sziget” kényszer-munkatáborai címvel tart előadást. *Vitéz Békei Koós Ottó*, 101 éves nyugalmazott alezredes visszaemlékezése tekinthető meg felvételről A hazáért mindhalálig címvel. *Bank Barbara* történész, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága tagja Hadifogolytáborok, internáltak és a kollektív bűnösök címvel tart előadást, majd *Szentgyörgyi Dezsőnek*, a II. világháborús pilóta fiának gyermekkori visszaemlékezése következik a megtorlás idejéről (felvételtől). *Muradin János Kristóf* Gulág-kutató, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem oktatója Erdélyi

magyarok a GUPVI lágereiben című előadását lehet meghallgatni, majd *Hajagos Csaba* történész, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az MTA BTK Vidéktörténeti kutatócsoport kutatója szólal fel Leigázottság és a malenkij robot című előadásával, amelyben videointerjúkat, rövid portrékat is bemutat. *Tóth Eszter Zsófia*, a budapesti Veritas Történetkutató Intézet tudományos főmunkatársa Magyar nők a Gulágon című előadása látható felvételtől, majd *Becker Norbert Gyula* történész, református lelkipásztor A Gulág lélektana, elhurcolt lelkészek szolgálata a táborokban címvel tart előadást. Az előadássorozatot Nagy Mihály Zoltán történész Egy megfigyelt élet, *Márton Áron* Erdély püspöke a Szekuritáé célkeresztjében című előadása zárja.

A konferencia záróprogramjaként, az előadásokat követően koszorúkat helyeznek el Millenniumi templom mellett lévő, az első és második világháborús áldozatok tiszteletére állított emlékműnél, amelyet a tervek szerint november 1-én avatnak fel.

*Forrás: Székelyhon.ro Péter Beáta
2016. 11. 01.*

Meghívó

a Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat által rendezett kiállítás megnyitójára

Velünk élő kultúrák: Örmények

Egy tanulmányi verseny története képekben a hazai örménység kultúrájának megismertetésére

2016. november 16-án (szerdán) du. 17,30 órára a Marczibányi Téri Művelődési Központ M Galéria (1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.)

Köszöntő: *dr. Issekutz Sarolta* elnök

A kiállítást megnyitja: *Dr. Székely András Bertalan* művelődésszociológus, kisebbségkutató

Könyvbemutató: **Tutsek Anna: Az én utam** – bemutatja: *Alexa Károly* irodalomtörténész

Közreműködik: az Örmény Trió

A kiállítást támogatja: Bp. Főv. II. kerületi Önkormányzat, Erdélyi Örmény Gyökerek K. E.

Issekutz Sarolta

A csendes Szamosújvár II. rész

Rovom az utcákat, sorban a házakat nézve. Az Örmények utcája még ma is nagyon hangulatos, egységes, megmutatja a hajdan volt örmények gazdagságát. Tágas paloták, házak, hatalmas boltíves kapuk, udvarok, kertek. Még ma is bizonyítja, hogy az Erdélybe betelepült örménység hatására indult be Erdély-szerte, így Szamosújváron is a polgárisodás, a díszítő művészet, kertkultúra. A házak homlokfalának falfülkéibe kis szobrokat állítottak, főleg egyházi jellegűeket. Sajnos ezek jórészt eltűntek már, de az örmény katolikus Plébánia falfülkéjében még látható. Feltétlenül megemlíteném a Fő téren a Dániel ház, mint az egyik legrégebbi és címerrel, évszámmal megmaradt ház, továbbá a Lászlóffy palota, kár hogy ennek a címerét is szándékosan megrongálták. Mindkettőhöz családi szálak is fűznek.

Az örmény közösség megszervezte önmagát, önkormányzatokkal rendelkezett, szabályokat hozott az élet minden területére, biztosította a gyermekek iskoláztatását, iskolákat épített, árvaházakat hozott létre, kórházakat. Elsétálva a Fiúárvaház előtt (1860-ban épült), a még mindig impozáns épület együttes ma kórház, örmény katolikus kápolnája ortodox lett. A Leányárvaház (Kovrig Tivadar építtette 1902-ben) ma iskola, kápolnája pedig tornaterem.

Hatalmas középületeknek épült örmény házak, bankok, iskolaépületek, éttermek voltak, most Polgármesteri Hivatal, Művelődési Központ... A hatalmas főgimnázium még egy fővárosnak is díszévé válna.

A sétatér hatalmas fái alatt, a park közepén elhelyezkedő kerthelyiség, vendéglő

volt a hajdani örmények találkozó helye vasárnaponként, a szentmise után. A hangulatos sétatér a Szamossal mára már megkopott, alig van hová leülni, rendezetlen a növényzet, az utak járhatatlanok. Érthetetlen módon a Sétatér bejáratánál kinőtt egy hatalmas ortodox templom. A kidőlt fák között (szélvihar után) találtam egy ülhető padot, amelyen pihenve fellevenedett a budapesti örmény képviselők számára 1996-ban szervezett látogatásom Szamosújvárra. A protokoll látogatás miatt - lemaradva a képviselőcsoportomtól - *Esztégár Jancsi* kalauzolt végig a városon, minden lényegest megmutatva és elmagyarázva, amíg képviselőtársaim a sétatér kerthelyiségében fogyasztották ebédjüket. Egy hétre zsúfoltam bele az erdélyi örmény közösségek és a jelentős magyar városok meglátogatását, hogy egyformán mindenki átélhesse az erdélyi örmények szülőföldje, örmény közösségei és kultúrája iránti vonzalmat, amelyet nem lehet elfelejteni. A képviselők közül ugyanis nem mindenkinek adatott meg, hogy Erdélyt már gyermekkorától alaposan megismerhesse. Betértünk *Sáska Jenő* plébános úrhoz is, aki a plébánia ebédlőjének képtárát mutatta meg, majd megbeszéltük az örmény katolikus plébániának nyújtandó hosszútávú segítségünket (tatarozás, harang...). Akkor még nem gondoltam, hogy két év múlva már csak *Sáska* plébános úr búcsúztatóján lehetünk együtt, 1998. október 26-án.

Péntek este van. *Szakács Endre* plébános úr meghívott egy hangversenyre az örmény katolikus székesegyházba. A Hatvani Polifónia Vegyeskar sok hazai és külföldi

fellépés mellett az amatőr kórusok kategóriájában folyamatosan megméretteti magát minősítő hangversenyeken. Legmagasabb elismerésük a hangversenykórus fokozat, írja a műsorfüzet. A nagylétszámú kórus többek között *C. Saint-Saens, F. Mendelssohn Bartholdy, Kodály Zoltán, J. Rheinberger* darabokat adott elő, az est Kodály Zoltán Esti dalával ért véget, szünni nem akaró tapssal. A hűs, hatalmas templomtérben csodálatosan zengett az ének.

Végül betérve az Örmény Katolikus Plébánia szomszédságában lévő Örmény Katolikus Gyűjtőlevéltárba (amely mind a négy örmény katolikus Plébánia régi iratállományát őrzi), izgalmas volt bogarászni az örmény katolikus gyászjelentéseket, feleleveníteni a híres és kevésbé híres családneveket, családi összefonódásokat, foglalkozásokat, történeteket...

Placsintár, Dániel, Lászlóffy, Karácsonyi, Csasz, Medgyesi, Izmael, Izsák, Turcsa, Wolff, Kovrig, Alexa, Jakabffy, Jagamas, Issekutz, Kehes, Kopár, Kapatán, Kattero, Kepri, Kincses, Cheul, Kosután, Korbuly, Kerpit, Keresztes, Kopingyán, Fogolyán, Kasza, Korbuly, Kozocsa, Kabdebó stb. stb. stb.

A múltból a jelenbe visszazökkenve megállapítható: az örökáron megvásárolt Gherla területén az örmények által megterveztetett és felépített város gazdagságát az impériumváltással az új tulajdonos leamortizálta s már a Múzeum sem őrzi alapító örmény őseink nagyságát. Nem csoda, ha az örmény múltat az új lakosok már nem is ismerik. Egy városhoz a történelme is hozzátartozik, ezért szorgalmazni kell ennek mielőbbi

megismertetését. Ezzel nem elvenni, hanem adni szeretnénk Szamosújvár lakosságának!

Fogjunk össze és közösen hozzunk létre egy állandó kiállítást *Szamosújvár (Armenopolis) múltja 1700-tól napjainkig* címmel, magyar, román, angol és német nyelven, feldolgozva és bemutatva az épített örökséget (épületek, templomok, tervrajzok), a díszítőművészetet, az örmény nemesi családokat, a szamosújvári jelentős örmény családokat, családi archívumok kincseit digitalizált formában, az örmény katolikus egyházat, kiemelkedő egyházi eseményeket, a közösségi életet: színházi előadásokat, hangversenyeket, Szamosújvárról és az erdélyi örménységről megjelent könyveket, stb.

A kiállítás központi- és állandó helyszínen biztosítása (akár a Városi Múzeumban), szórólapok kibocsátása, honlap üzemeltetése vonzaná a turistákat a városba, az örmény katolikus templomba, amely az országnak is nagy reklámot jelentene.

Túl csendes Szamosújvár, ébresszük fel együtt!

Olvasói levelek

Gyergyótölgyesiekről egy önéletrajzban

E jegyzet szerzője *Puskás Attila*, aki ugyan joggal viselhetné a „ditrói” előnevet, de akárcsak édesapja, *Puskás Lajos*, nem él ezzel. Mi azt tartjuk, hogy elődeink példamutató élete adta *Mária Terézia* királynői elismerését, nekünk pedig az a dolgunk, hogy méltók legyünk rá. Édesapám önéletrajzából idéznék néhány részletet, amelyben gyermekkorának (az XX. század első évtizede) emlékei elevenednek meg és egyúttal a határközség neves emberei is, az örmények, székelyek és a helyi románság békés együttélésével. Idézem tehát:

„...Tölgyesen élt ekkor *Korpos Ádám* szárhegyi származású fakereskedő (...). Felesége, a szentmiklósi *Kassay Zsuzsa*, aki korán árva maradt s úgy szólva gyermekfővel adták a nála 13 évvel idősebb *Korpos Ádám*hoz. Két leányuk nőtt fel. Irma, a nagyobb, egy gazdag idősbeli *Török Antal* nevű fakereskedő felesége lett s ettől kezdve életpályája felfelé ívelt. (...) *Töröktől Stefi* és *Zsolti* gyermekei lettek. Ennek (*Töröknek*) a halála után egy csíki származású, jó megjelenésű rendőrtiszt vette el, *dr. Sándor László*, aki (ügyesen felhasználva felesége nagy hozományát első férje után) végül is Budapest rendőrfőkapitányává lett, éppen az 1918-as forradalom idején és az I. világháború alatt. (...) A *Korpos* család második lánya, Gyergyó-szerte híres szépség volt, *Korpos Aranka*, az én édesanyám. A nőszülni akaró alfalvi tanár figyelmét reá a ditrói származású *Csathó Sándorék* (...) hívhatták fel. Az esküvőn részt vett a népes ditrói *Puskás* család,

utána pedig a pesti-millénniumi nászút következett. (...) Mikor édesapám (*Puskás Jenő*, gyergyóalfalvi mezőgazdász szaknár, *Puskás Lajos* és az örmény *Keresztes Mária* másodszülött fia, megj. PA) meghalt (1907-ben), édesanyám felpakolta a családot, négy gyermeket (*Jenő*, *Lajos*, *Aranka*, *Izabella*, megj. PA) és haza költöztünk (Alfaluból) az anyai nagyszülők közelébe, Tölgyesre. Itt éltem gyermekkorom legszebb éveit. (...) Később *Rezső* (édesanyám testvére) lett a határőrség főnöke, melynek hivatalát *Irma* néniék házában rendeztük be. Ekkor mi is oda költöztünk, s ekkor vette *Rezső* a családot pártfogásába. (...) Egyébként tölgyesi gyermekkorom ismerős alakjai még a nagymama szomszédja, a *Lázár* család. (...) Tölgyesen egyébként voltak víg napok is. *Dobreán Gusztiné* volt az egyik főrendező... A társasághoz tartozott még a *Waitsuk* család s *Csathó Sándor-Marc*sa néni családja, *Csathó István Bella* leánya, *Bella* néni, mindenütt sok gyermek. Nekünk, gyermekeknek a legjobb barátaink a *Waitsuk* fiúk voltak. Pali volt a nagy heccmester s *Józsi*, velem egykorú (*Puskás Lajos, 1901-1980* megj. PA) sem maradt hátra. (...) Mi *Szent István*kor gyakran *Borszék*re mentünk. *Irma* néninek is itt volt a villája (szemben a *Reménnyel*). *Waitsuk* család is itt nyaralt (egymás melletti két villa). Mi, ha nem is egész nyáron, de vagy két hétre a szezon végére szintén elmentünk. Nem négylovas hintón (a *Waitsukok*, *Törökök* azon jártak, néha minket is elvittek), de fogadott fiákeren. Ekkorra már volt 1-2 üres szoba a *Puskás*

„villában”, ma is megvan a főút mellett, mint primitív Borszék egyik emléke...”

A családi kapcsolatok végett is közöltem ezt az emlékeztetőredőket édesapám gazdagon adatolt önéletrajzából. Az indítást az Erdélyi Örmény Gyökerek 2016. szeptember-októberi számában megjelent Élő emlékezet írás adta a Waitsuk és Török családokat említve, sőt édesapám Irma nagynénjének második férje is azt sugallta nekem, hogy a rendőr főtiszt, Sándor László lehet a farcádi Sándorok egyik képviselője? Édesapám budapesti egyetemi tanulmányai idején édesapám nagynénjének főkapitány férje, ugyan messze nem lehetőségeik szerint, de időnként támogatta Irma asszony unokaöccsét.

Arra kérem azokat, akik kiegészíthetik a megmaradt dokumentumaik alapján a fentieket, kérem tegyék meg.

Puskás Attila
(puskasattila0809@gmail.com)

U.i. Elküldött írásomhoz mellékelek két fényképet családjunk székely és örmény felmenőiről. Az első fényképen édesapám nagyszülei, *Puskás Lajos* (1824-1887) székely köznemes és *Keresztes Mária* (1833-1909), valamint a gyermek, majdani édesapám, Jenő (1869-1907) látható. A második fényképen édesapám szülei, *Puskás Jenő* és *Korpos Aranka* (1875-1923) látható. Ilyenképpen édesapám (Puskás Lajos, 1901-1980) örménysége 25 százalékos, az anyám, mint gyermekéé 12,5 százalékos.

Olvasva Issekutz Sarolta „Csendes Szamosújvár” c. cikkét

...(Erdélyi Örmény Gy. 2016. júl.-aug.)...eszembe jut egy régi gyermekkori emlékem. Nem emlékszem pontosan az évszámra, a 40-es évek végén, az 50-esek elején történt. Én kisiskolás voltam, olyan 10-12 éves. A Karácsonyi ház akkor még a Szövetkezeti Kereskedelmi Iskola leánybentlakása volt. A mi házunk ugyan abban az utcában volt, a 9. sz. alatt, így nagyon gyakran haladtam el a ház előtt.

Egy nap, talán iskolából jövet, ahogy a sarkon befordultam, erős döngetésre figyeltem fel. A Karácsonyi ház falának létra volt támasztva, s egy ember a címér körüli falat döngötte, kalapálta. Lentről még néhányan figyelték, dirigáltak a „munkálatot”. Földbe gyökerezett lábbal álltam, figyeltem, mi történik. Nemsokára vastag kötelet nyújtottak fel, a létrán levő körbe tekerte, kötözte a címet, s a lentiek lerántották. Nagy robajjal esett le a címér.

Ijedten, futva mentem haza s mondtam Édesanyámnak, mit láttam. Szomorúan nézett rám Édesanyám, nem emlékszem, mondott-e valamit, de azt tudom, hogy nagyon sok fájdalmat okozott nekik a város tönkretétele, hanyatlása. Hiszen szüleim igazi lokálpatrióták, a várost, annak minden házáat ismerő, szerető emberek voltak. Akkor tanultam meg egy életre, mi az a vandalizmus. Hogy mi lett a címér sorsa, az *Issekutz Sarolta* cikkéből kiderül. Talán ideje lenne helyrehozni a kommunista idők rongálásait és méltó helyére visszatenni a címet. Hiszen ahogy

Templomi hangverseny
1943. október hó 31-én.

Műsor:

1. Házak egy : Énekli s nagybányai vegyeskar.
2. Christus vincit, gregorián хорális: Énekli s szamosújvári örmény énekkar.
3. Merczesi: Fye Maria. Énekli: Berényi Lajosné.
4. Senger H. Gusztáv: Műhelyek. Hasono: Csabó: Minden Hűség. Énekli s szamosújvári énekkar.
5. Szardella: Pieta Sigmone. Énekli: Hita Gyula.
6. Gálavány: Nagy Fehér. dicsőítés Ur. (Ménegyi): Mész. bűnbánat utja. Énekli s szamosújvári énekkar.
7. Csócs ének: Rudis Gyula.
8. Csócs szót. Földesje Rózsa Déza.
9. Rosevig: fve Maria. Énekli: Pengréz Veréz.
10. Részletek az földiken másból: Énekli: Hita Gyula, Bohor Erzsébet és s szamosújvári örmény énekkar.
11. Resch: fve Maria. Énekli: Bohor Erzsébet.
12. Csiz: fve verum. Énekli s nagybányai vegyeskar.
13. Részletek s Bonidas Műséből: Énekli: Hita Gyula és Hita Rózsa.
14. Proch op. 7. fve Maria Maria. Énekli: vitéz Rózsa Gyuláné.
5. Jégmeneti: Hídmentési: Részletek. Uram. Hozzág. Énekli s szamosújvári örmény énekkar.
16. Roudiea Déza dr.: Magyar Maryám. Gyűlésbe bonat egyk. Énekli: Berényi Lajosné.
17. Pápai, himnusz: Énekli s szamosújvári örmény énekkar.

szamosújvári gyűlés, Szamosújvár - 1943.

ki lehetett véteni, talán vissza is lehetne helyezni. Ha akarat van rá!

A múzeum állapotát pedig jól ismerjük, a város szegényének tartom! Pedig biztosan lehetne ezen is változtatni, de erre is akarat kell.

Tőkésné, Frenkel Anna

U.i. Ez a műsor Flórián Lacitól származik. Jól mutatja, milyen színvonalas, gazdag kulturális élet volt valamikor Szamosújváron.

Kedves Sarolta!

Rég szerettem volna írni. Olvastam az EÖGYKE-ben a cikked. A múlt hét végén otthon jártam. Az 54-ik érettségi találkozózn. Igazad van, sajnos egyre csendesebb a szülővárosom. Talán, csak Esztegár Jancsi lett hangosabb. Úgy látszik, telnek múlnak az évek, sajnos talán senki sem figyel oda. A tavaly, a Buzdugán házon, még megvolt mind a két üvegbagoly, mára már eltűnt. Kérdeztem osztálytársaimat, nekik nem tűnt fel. Hála az Istennek, a régi városháza déli oldalán még ott van a Szűzanya és gyermeke plakett.

Egyre fontosabb lesz, a régi kapukról készített fotó-sorozat.

Van egy szép, jó oldal is: átadták a most elkészült magyar nyelvű líceumot. Jó volna, erről egy beszámolót készíttetni.

Talán sokan nem tudják...

Dobó István

Szamosújvár múltjához hozzátartozik, hogy a többi nevezetes ember mellett itt volt várkapitány, majd itt raboskodott.

Ruszkai báró *Dobó István* (1502 k. - Szerednye, 1572. június közepe) leginkább Eger várkapitányaként ismeretes. Mint felvidéki nagybirtokos nemes, a mohácsi csatát követően a két király küzdelmében végig Ferdinánd pártján állt.

Édesapja *Dobó Domokos*, aki 1498-ban kötött házasságot *Cékei Zsófiával*. Házasságukból hat gyermek született: Ferenc, László, István, Domokos, Anna és Katalin. Felesége *Sulyok Sára* volt, akivel 1550. október 17-én kötött házasságot.

1548-tól *Zay Ferenc*szel együtt az egri vár várnagya. (1551-től Zay helyett *Mekcsey István* volt a másik várnagy.)

Dobó kapitánysága alatt folytatódott a vár megerősítése. Az 1552. évi török ostrom tette ismertté a nevét, amikor az egyenlőtlen erőviszonyok ellenére meg tudta védeni a várat. A védők létszáma körülbelül 2000 lehetett, míg az ostromló török katonák száma negyven és nyolcvanezer fő közöttire becsülhető. Az ostrom során Dobó maga is megsebesült. Dobó és a várvédők hőstettét *Tinódi Lantos Sebestyén* két históriás énekben örökítette meg, *Chiabai Mátyás* pedig két latin nyelvű dicsőítő költeményt írt róla. Dobó István Déva és Szamosújvár várát kapta jutalmul I. Ferdinándtól, aki 1553-ban erdélyi vajdává nevezte ki és bárói rangra emelte.

1556-ban az erdélyi országgyűlés elhatározta, hogy visszahívja Izabella királynét. Ekkor a szultáni parancsra török, moldvai és havasalföldi seregek nyomultak Erdélybe, Dobó több mint tíz hónapig védte Szamosújvár várát, de mivel Ferdinándtól nem jött segítség, kénytelen volt feladni a várat.

Izabella a megígért szabad elvonulás ellenére bebörtönözte Szamosújváron, ahonnan azonban 1557-ben megszökött. 1558-ban, amikor Erdély ismét elszakadt a Habsburgoktól, elveszett birtokai helyett Léva várát kapta meg. Az 1560-as évekre az ország egyik legnagyobb földbirtokosa lett. 1569-ben a pozsonyi országgyűlésre csalták és ott rokonával, *Balassa Jánossal* (*Balassi Bálint* apjával) együtt elfogták és felségárulás gyanújával börtönbe zárták, élete utolsó éveit fogságban töltötte a pozsonyi várban.

Szabadulásakor (1572) egészsége már erősen megromlott. Visszatért szerednye-i várába, ahol hamarosan elhunyt. A

családi birtokon, ma Dobóruszka, temették el.

Három gyermeke volt, Dobó Damján, Dobó Ferenc és Dobó Krisztina. Ferenc

fia állíttatta apja emlékére azt a síremléket, amely 1832 óta az egri várban látható.

Kegyess Csaba

Kedves Bálint Julika!

Köszönöm a gondoskodásodat, hogy mindig megkapjam az Erdélyi Örmény Gyökerek c. lapot. Mindig nagy érdeklődéssel olvasom és mindig találok benne olyan írást, aminek hasznát veszem későbbi munkámban. Így van ez a legújabb számmal is. Kérdésem volna az udvarhelyi farczádi Sándor családdal kapcsolatban.. A könyvemben szerepel *id. farczádi Sándor Zoltán* gyógyszerész, aki 1887. jun.15-én született Székelyudvarhelyen, 1911-ben kapott gyógyszerész oklevelet a kolozsvári FJTE-en, majd Erdőszentgyörgyön dolgozott. Fia *ifj. Sándor Zoltán* szintén gyógyszerész 1914. január 14-én született Erdőszentgyörgyön, oklevelét

Bukarestben kapta meg 1938. dec. 28-án. Először apja gyógyszerésztárában dolgozott, majd 1947-ben Marosvásárhelyen megnyitotta saját gyógyszerésztárát Angyal néven.1841-ben elismerték nemesességét, Maros-Torda vármegye törvényhatósági bizottságának tagjává nevezték ki. Nagyapja lófő farczádi Sándor Ignác a M. kir. Állampénztári igazgató volt annak idején. Ők nem szerepelnek a farczádi Sándor család tagjai közt.(26. oldal). Az adatközlőt nem ismerem, ezért fordulok Hozzád.

Kérdésem: nem tudnak róluk vagy más ága a családnak? Előre is köszönöm felvilágosításaidat

Szívélyes üdvözlettel *P.H. Mária*

Tisztelt E. Ö. Gy. Kulturális Egyesület!

Polgárdy Géza Budapesten élő nyugdíjas vagyok, jeles és nagy magyar hegymászókról, turistákról és utazókról írom tanulmányaimat itthoni, erdélyi és délvidéki lapokba.

Így írtam a korábbi években *Czárán Gyula* és *Merza Gyula* jeles erdélyi örmény-magyar turistákról is. Utóbbiról a Kolozsvártott megjelenő Erdélyi Gyopár című, az Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE) kiadásában megjelenő folyóirat 2013. évi 5. számába, amit az E.Ö.Gy. XVIII. évf 204. számában, 2014. februári szám, Önök voltak szívesek újraközölni. (Cím: Nagy elődeink. Merza Gyula az EKE első krónikása)

Amikor ezen újraközölnésről értesültem, nagyon megörültem.

Noha nem vagyok örmény származású, mi több felmenőim között - tudomásom szerint - egyetlen egy örmény sem volt, nagy tisztelettel és becsüléssel tekintek az örmény-magyarokra, mert sokat köszönhetünk Nekik, sokat tettek a magyarságért, gazdagították a magyar kultúrát.

Most *Dr. Persián Kálmán* (Kapnikbánya,1878. május 7. - orosz front, 1914 ősz) írásomhoz gyűjtök adatokat, s noha három általa írt füzet is könyvtáramban található, a reá vonatkozó adatok terén

nagyon csehül állok, s képtelen vagyok Róla csak egyetlen fényképet is találni.

E kiváló örmény-magyar a kolozsvári Tudományegyetem könyvtáristája volt, Cluj mai egyeteméhez azonban - sajnos! - hiába fordulnék reá vonatkozó adatokért, - tapasztalatból mondom, - hogy nemcsak adatokat, de még egy elutasító választ sem kapnék.

Ezért érdeklődöm Önöktől. Persián Kálmánra vonatkozó adatok (esetleg Róla szóló írás, nekrológ, stb) kerültek-e az Önök látókörébe? Tudnának-e tanácsot adni, hogy az eredmény reményében hol

kutassak, hová forduljak? A Széchenyi Könyvtárban csak Tőle származó írások találhatóak, de olyanok, amelyek rá vonatkoznak, olyanok nincsenek. Arcképe sem található ott sem.

Érdeklődöm hát, hogy Persián Kálmán feledésre ítélt örmény-magyarral kapcsolatban bármely tanácsot (adatokat, fényképet) tudnának-e nekem adni?

Szíves válaszukat várva,

Üdvözlettel,

*Dr. Polgárdy Géza
nyugd. jogász, közgazdász,
szociológus, turista író*

Orgonafelújításra készülnek a római és örmény katolikusok Gyergyószentmiklóson – részlet

Felújításra, restaurálásra szorul a gyergyószentmiklósi Szent Miklós római katolikus és örmény katolikus templom orgonája. Ugyanakkor mindkét plébánia terveket készíttetne épületfelújításhoz, a római katolikus istenházában pedig a festett üvegablakokat is visszaállítanák. Saját erőből azonban nem futja erre, önkormányzati finanszírozásra számítanak.

Örmény értékmérés

1901-ben készült pneumatikus rendszerű hangszer vár felújításra az örmény katolikus templomban. *Gál Hunor* plébános elmondta a „királynők hangszerét” szeretnék kellő módon restaurálni, akár koncertek megtartására is alkalmassá tenni. Lévé, hogy az orgona is műemlékként van nyilvántartva, ez az, amit tehetnek, átépítésére, bővítésére nincs lehetőség.

Ugyanakkor tervekészítésen is gondolkodnak, ami magába foglalná a templom teljes körű felmérését falkutatással együtt

annak érdekében, hogy a későbbiekben sor kerülhessen belső festésre, restaurálásra, a templom és cinterem rendbetételére.

Az örmény egyházközség orgonája 28 ezer lejből újulhatna meg, a templom restaurálásának tervezési munkálataihoz pedig 45 ezer lejt kértek.

*(Forrás: Krónika-online
2016. szeptember 24)*

Tarka nap: Issekutz Sarolta és Sinka Sára – 2. o.

Kovács Bálint

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Armenológiai tanszékének megalakulása és céljai

Prof. Ruben Mirzakhanyan, Dr. Kovács Bálint kinevezett tanszékvezető és prof. Fodor György dékán

2016 tavaszán a PPKE rektora, Prof. Dr. *Szuromi Szabolcs Anzelm O.* Praem jereváni látogatásán ígéretet tett arra, hogy a közeljövőben a magyarországi katolikus egyetemen armenológiai tanszék megnyitására kerül sor.

Egy tanszék megalapítása, szakmai háttérnek biztosítása azonban több mint egy cégalapítás, nem szokott rövid időn belül végbemenni. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen ez mégis sikerült – és fél éven belül létrejöhetett a szervezeti egység, az ehhez kapcsolódó pénzügyi háttérrel, oktatói közösséggel és szakmai programmal. A PPKE Egyetemi Tanácsa támogatta a tanszék felállítását, valamint a képzés akkreditálási eljárásának megindítását, *Veres András*, a Magyar Püspöki Kar elnöke, a PPKE nagykancellárja 2016 szeptember 1-től jóváhagyta az Armenológiai

tanszék létrehozását egyetemünkön. A PPKE Bölcsészettudományi Karának Kari Tanácsa pedig támogatta az Oktatási Hivatalnál kezdeményezett specializáció-bejegyzést így az egyetem történelem szakos MA képzésének keretében a hallgatók 2016 szeptemberétől önálló, örmény-tanulmányok specializáción folytathatnak tanulmányokat. A cél az önálló, akkreditált, angol-nyelvű mesterképzési szak beindítása *örmény tanulmányok MA* néven, amelyre előreláthatólag 2017 – legkésőbb 2018 – szeptemberétől kerülhet sor.

A képzés és a PPKE Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán (BTK) létesülő szervezeti egység részleteiről néhány hete Prof. *Fodor György* dékán további

Az Armenológiai Tanszék felavatása

tárgyalásokat folytatott Örményországban. A PPKE rektora, valamint a PPKE-BTK dékánja nagyon támogatják a képzés és tanszék munkáját, hiszen a katolikus egyetemen az örmény kutatásoknak már több mint egy évtizedes hagyománya van, megvan tehát az ehhez szükséges szakmai háttér, ugyanakkor a világ első keresztény nemzetének kultúrájáról, történetéről van szó. Ezeket az előfeltételeket jól kiegészíti a Vatikán és az örménység kiváló kapcsolata – amely elég erősnek bizonyul ahhoz, hogy a Magyarország – Örményország megszakított diplomáciai kapcsolatain felülkerekedjen: az örményországi egyetem rektora egyértelműen jelezte, hogy azért kapott az állami fenntartótól engedélyt a magyar állami egyetemmel való együttműködésre, mert az a Vatikán által elismert katolikus egyetem.

Az armenológiai képzést és kutatást biztosító tanszékét 2016 október 21-én

Prof. Ruben Mirzakhanyan és házastársa

avatták fel ünnepélyesen Piliscsabán, a Jereváni Állami Pedagógiai Egyetemnek a PPKE meghívására október 20. és 25. között Magyarországon tartózkodó delegációja jelenlétében, amelyet az örmény egyetem rektora, *Prof. Ruben Mirzakhanyan* vezetett az egyetem két dékánjának – *Dr. Edgar Hovhannisyan* és *Dr. Tigran Mikayelyan* – és további oktatóinak részvételével. Ekkor került sor a tanszékvezető kinevezésére és az oktatók munkaszerződésének az átadására is.

A tanszék a Pázmány Bölcsészettudományi Karán, a *Prof. Őze Sándor* vezette Történettudományi Intézet keretében folytatja munkáját, amely kifejezi azt, hogy az egyetem eddigi, e téren végzett – főleg a kárpát-medencei örménység történetét vizsgáló – konferenciái és kutatásai az új tanszékkel összhangban vannak, és a tanszék megalapításának a szakmai hátterét biztosítják. *Őze Sándor* rendezte meg 2002-ben az

Balról: Dr. Kovács Bálint, dr. Issekutz Sarolta, Prof. Ruben Mirzakhanyan és házastársa

„Örményország Kincsei – Titkok az Ararátról“ kiállítást, amely mintegy a kiindulópontjává vált a későbbi tevékenységnek.

A tanszék megbízott vezetőjévé e sorok íróját nevezte ki az egyetem rektora, akinek a feladata – a tanszék „szervezeti és működési rendjének kialakítása, különösen a nemzetközi együttműködésekben vállalt kötelezettségekre“.

A tanszék főállású munkatársai nemzetközileg elismert szakemberek:

Dr. Elke Hartmann, jeruzsálemi örmény származású oszmanista és történész, Berlinben szerzett PhD fokozatot, kutatási témája pedig az Oszmán Birodalom modernizációja, kisebbségei, illetve az örmények ellen elkövetett népirtás.

A múzeumban

A küldöttség találkozása Fülöp Ákos plébánossal

Dr. Vahe Tachjian libanoni származású örmény történész, aki Párizsban doktorált és a Houshamadyan (www.houshamadyan.org) kutatóprojekt vezetője, amelynek célja az örmények mindennapi életének a rekonstrukciója az Oszmán Birodalomban.

Mellettük megbízott előadóként a 2016/17-es félév őszi szemeszterében *Ronald Suny*, a University of Michigan professzora, valamint *Szuromi Kristóf*, a PPKE Történettudományi Intézet tanársegéde tart szemináriumot a hallgatónak.

A tanszék oktatási nyelve az angol. Egy ilyen, nemzetközi érdeklődésre igényt tartó programnak mind az oktatói, mind a hallgatói nemzetközi közegből kerülnek ki – és a cél is a nemzetközileg prosperáló képzés biztosítása.

Az első szemeszterben az örmény specializációra érdeklődő hallgatók száma meglehetősen nagy, mintegy 10-15 hallgató iratkozott fel a szemináriumokra és előadásra. A nagy érdeklődés háttérében a 2016 tavaszán, a Kaukázusba megszervezett tanulmányi kirándulás pozitív tapasztalata áll: azok jelentkeztek ugyanis örmény specializációra, akik személyesen megélték

az örmény kultúrával, az örmény tájjal, az örmény társadalommal való találkozást. Mellettük Jerevából is vannak hallgatóink, a két egyetem között megkötött ERASMUS+ szerződésnek köszönhetően.

A létrejött armenológiai tanszék nemzetközi tudományos életben való létjogosultságát igazolja, hogy már a megalakulás idején együttműködési szándékát jelezte a Lipcsei Egyetem Kelet-Közép-Európa Intézete (GWZO), valamint a világ egyik legnagyobb örmény alapítványa, a liszaboni székhelyű Gulbenkian Alapítvány. Ez utóbbi szervezet ígéretet tett 2017 őszétől három éves időtartamra, évenként 5 külföldről érkező hallgató tanulmányainak a finanszírozására: önálló ösztöndíjat hoznak létre a Pázmány örmény tanulmányok képzésében részt vevő diákoknak, fizetve tandíjukat, útiköltségeiket és ellátásukat.

Emellett meghívást kaptunk egy amerikai utazásra is, amely során a michigeni, los angelesi, fresnói, bostoni „Armenian Studies“ központokban mutathatjuk be a megalakult tanszék munkáját és céljait.

A nemzetközi közösség mellett nagy reményeink vannak a magyarországi örmény

közösség segítségére. Az egyetem nagyvonalúan támogatja az armenológia munkáját, fizetve az oktatókat, bővítve a könyvtár állományát, fogadva a külföldi vendégoktatókat. Amelyet azonban nem tud biztosítani, az a diákok száma. Csak úgy működhet hosszabb távon a tanszék és a tervezett szak, ha elégséges diák áll minden évben rendelkezésre, ugyanis ő utánuk vagy a magyar állam fizet normatívát (amennyiben magyar állampolgárok), vagy a diákok fizetnek tandíjat. Tehát a diákok létszáma az, amely a képzés és tanszék gazdasági hátterét biztosítja. Részben bízunk abban, hogy

A professzorok ajándéka az örmény katolikus plébániának

a kárpát-medencei örménység köréből mindig érkeznek diákok, akik az államilag támogatott képzésben vesznek részt. Részben e sorok útján is szeretnénk azt kérni a hazai örmény önkormányzatoktól, hogy támogassák az ide érke-

ző örmény diákokat. Ennek módja akár az ösztöndíj alapítás (hasonlóan a Gulbenkian Alapítványhoz), akár a kollégiumi költségek átvállalása. Ilyen jellegű felajánlásokra a PPKE armenológiai tanszéke nyitott és az egyetemmel vagy kollégiumokkal létrejövő szerződés megkötését örömmel veszi.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Szöke István

Jászai Mari-díjas, Déryné díjas, Aranyokleveles színész, rendező

74 éves korában 2016. október 30-án elhunyt.

Temetéséről később történik intézkedés.

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

Mindszenty-emléktáblát avattak Rómában

Emléktáblát avattak *Mindszenty József* egykori római címtemplomában, a magyarok nemzeti templomaként ismert római Santo Stefano Rotondo-bazilikában november 4-én.

Az első vértanúról, Szent Istvánról elnevezett római templomban elhelyezett emléktáblát a magyar kormány állította Mindszenty József címtemplomának birtokbavétele hetvenedik és a magyar forradalom hatvanadik évfordulója alkalmából.

Az emléktábla-avatáson beszédet mondtak Habsburg-Lotharingiai Eduard szentszéki magyar nagykövet és *Paczolay Péter* római magyar nagykövet. *Habsburg-Lotharingiai Mihály*, a magyarországi Mindszenty-alapítvány elnöke, a Szuverén Máltai Lovagrend magyarországi nagykövete beszédében úgy fogalmazott, Magyarország ma valóban szabad és keresztény, olyan alaptörvénnyel, amely Istent helyezi az első helyre. Hozzátette, Magyarország kormánya a keresztény értékeket védi, miközben a megöregedett, fáradt és gyenge európai kontinens hátat fordított Krisztusnak.

A november 4-i nemzeti gyásznapon tartott, emléktábla-avatással egybekötött megemlékezésen a hazáért, az 1956-os áldozatokért és a menekülteket segítőkért mondott imádságot Németh László prelátus, olaszországi magyar főlelkész vezette. Az imádságot jelen voltak a római

Pápai Magyar Intézet és a Collegium Germanicum-Hungaricum hallgatói.

Az emléktáblát Walter Brandmüller bíboros, a Pápai Történelemtudományi Bizottság

Fotó: Vatikáni Rádió magyar nyelvű adásának szerkesztősége, Sacred-destinations.com

nyugalmazott elnöke áldotta meg. A nemzeti kulturális alap támogatásával készült magyar-olasz nyelvű tábla *Csikszentmihályi Róbert* Kossuth-díjas művész alkotása.

Mindszenty Józsefet (1892-1975) XII. Pius pápa kreálta bíborossá 1946 februárjában, és római címtemplomaként a Santo Stefano Rotondo-bazilikát jelölte ki. Rómának ez a kerek alakú ókeresztény bazilikája egykor a magyar pálosoké volt és a 15. század óta a magyarok nemzeti templomaként ismert. Az emléktábla a templomban eltemetett *Lászlai János* római gyóntató 1523-as sírja feliratának sorait idézi, mely szerint Róma mindannyiunk közös hazája volt és marad.

Forrás: MTI 2016. november 5.

Receptek az örmény gasztronómiából

Az örmény konyha receptjei címmel adott ki kétnyelvű – angol és román – kiadványt a nagyszebeni Szeben Ma Egyesület a román kormány interetnikai kapcsolatok főosztálya támogatásával.

A már piacon lévő, *dr. Issekutz Sarolta*, a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Egyesület elnöke által magyar nyelven megjelentetett receptkönyv után hiánypótló jellegű ez az új kiadvány, amely a román és külföldi látogatók számára kíván ízelítőt adni az erdélyi, különösen pedig az erzsébetvárosi örménység gasztronómiai kultúrájából, betekintést nyújtva általában, de különösképpen az egykori ebesfalvi (erzsébetvárosi) örménység szakácsművészetébe.

A Noé bárkáját mindmáig rejtegető Ararát hegység alatti örménység által a világnak ebbe a részébe elhozott étkezési szokások, receptek segítik hozzá a kiadvány olvasóját, hogy megismerje a világ első hivatalosan kereszténynek nyilvánított országa lakóinak konyhaművészetét.

A kötetben felsorolt 40 recept a kétnyelvűség adta előnyöket kihasználva oszt meg olyan titkokat a romániai és a más tájakról idevetődő olvasóval, hogy

miből és miként készül az örmény konyha híressé vált finomsága, az angadzsabur leves, mi is az a hurut és hogyan kell elkészíteni ezt a kétezer évvel ezelőtt az örmények által feltalált „vegetát”, útbagazítást adnak

az örmény joghurt, a madzoon, a menyeyei, babból és szárított gyümölcsből készült leves, a tukmász készítéséhez, megosztják az émelyítően édes, de mennyei-en finom dalauzi (amelyhez a örmények ódát is írtak) titkát.

A fiatal, újságírókból és bölcsészekből álló kollektíva a kötetet 450 példányban nyomtatta ki, ennek egy részét csütörtökön átadta az erzsébetvárosi örmény egyesületnek, hogy ingyenesen ajánlhassák fel az oda elvetődő turistáknak, látogatóknak, s feltett szándékuk, hogy folytatják a romániai kisebbségek gasztronómiai kultúráját bemutató népszerűsítő kiadványok további megjelentetését.

Forrás: Székelyhon.ro Bakó Zoltán / 2014.09.04

Comment:

Verzár Csongor: dr Issekutz Sarolta könyve kultúrtörténeti remekmű

Örmény Művészeti Fesztivált tartottak Gyergyószentmiklóson

2016. szeptember 9-11-e között hatodik alkalommal szervezték meg Gyergyószentmiklóson az *Örmény Művészeti Fesztivált*. A rendezvény megnyitója a város örmény-katolikus templomában zajlott. A rendezvényen részt vett *Kőrösi Viktor Dávid* konzul.

Szombaton az örmény értékekről tartottak konferenciát. *Garda Dezső* történész alaptémáját a pricskei kontumáció adta. Biblia az örmény hagyományban címmel tartott előadást *Fröhlich Ida*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) történésze. *Őze Sándor* üzenetét küldte a konferencia résztvevőinek. Jó hírt osztott meg a történész: tanulmányi úton vettek részt a Kaukázusban harminc PPKE-hallgatóval.

A Marosvásárhelyről érkező *Kálmán Attila* elittkutató a Karátsonyi családot mutatta be, akik őse, Guidó már 1858-ban grófi címet kapott. A remetei *Pál Emese* a Kabdebók családfájáról, életviteléről beszélt.

Szombaton négy nyelvű – román, magyar, angol és örmény – táblát lepleztek le a kontumáci kápolnánál.

A továbbiakban még számos program, koncert, könyvbemutató is része volt a fesztiválnak, akárcsak a Kisboldogasszony-napi búcsú és a vasárnap délutáni Hurutfesztivál.

*Magyarország Főkonzulátusa
Csíkszereda honlapjának híreiből
2016. szeptember 12.*

Nagy sikerű rendezvénysorozat volt Marosvásárhelyen

Az idei rendezvénysorozat két napig tartott. Olyan, örmény származású, egykoron a közéletre nagy hatással bíró, ám mára a kollektív emlékezetből kikopott személyiségekről hallhattunk értekezéseket, akiknek életútja, életfelfogása máig példaként állhat előttünk. Az *emlékezés lapjai – tiszteletadás Görög Joachimnak* címmel tartott előadást a néhai, hatalmas tiszteletnek örvendő gyergyószentmiklósi plébánosról, politikusról *Fórika Sebestyén*, aki leginkább Görög Joachim szónoki mivoltát hangsúlyozta. Mint mondta, megmaradtak beszédeinek kéziratjai, prédikációi.

Balázs Árpád székelyudvarhelyi előadó egy, a leginkább Székelyföldön ismert, egykori birkózóról, *Tamási Áron* jó barátjáról, *Keresztes Lajosról* tartott előadást *Hentesből világbajnok* címmel. (A Füzetekben évekkal ezelőtt bemutattuk, sőt a róla készült kisfilmet is.) Kora férfi-szépségideáljának tartották, 1929-es álomesküvőjéről filmet forgattak, a neten megtalálható. A parajdi iskola sporttermét róla nevezték el, a Hargita Megyei Tanács Keresztes Lajos-díjat hozott létre, sporttörténeti konferenciasorozatokat tartanak a nevében, könyvet írtak róla. Példakép volt

és ma is az.

Fancsali János zenetörténész *A magyar örmények zenei élete* címmel tartott előadást Olyan művészekről hallhattunk, mint a Marosvásárhelyen elhunyt *Kabdebó Rozália*, *Liszt Ferenc* egyetlen örmény származású tanítványa vagy *Hollóssy Kornélia* operaénekesnő.

Orbán Zsolt történész *1956 – körülmények, események, örmények* címmel tartott előadást a forradalomról és *Pongráz Gergelyről*, a Corvin köz örmény származású, legendás parancsnokáról. Erdélyben az örmény (gyökerű magyarok) közül most is, akárcsak 1848-ban, számosan vállalták a forradalom ügyét. (A Füzetekben megjelentettük néhányuk adatait)

Ősz Domokos örmény népdalokat és táncdalokat adott elő, majd az *András Lóránt Társulat* fellépése következett. A

táncszínház hagyományos, kaukázusi viseletbe öltözött, fiatal művészeinek előadásában Marosvásárhelyen először láthattunk örmény táncokat.

A Maros Megyei Múzeum várbeli épületében lévő kiállítóteremben *Hamlet Gasparian* nagykövét nyitotta meg az Örményország határmódosulásai a világ kódexeiben című vándorkiállítás, a tárlatot *dr. Bartos Elekes Zsombor* méltatta.

A Bolyai téri unitárius egyházközség *Dersi János* termében kézműveskavalkád és tárlatnyitó volt, *Ávéd Rózsa* mondott beszédet, a kiállításon szereplő munkák – *Csiki Margit* falifái, *Demeter Irén* és *Dobribán Anna* kerámiái, valamint *Lili Adam Seyranyan* bőrdíszművei.

(*Forrás: Népujság. Marosvásárhely, 2016. október 17. K. Nagy Botond írása alapján – kivonatot készített B. J.*)

„Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen – 6. rész

KERESZTES CSALÁD

ZACHNOK MÁRDIROSZ – ZÁCHÓ MÁRTON (*Beszterce, 1666 – †Gyergyó, 1753)

Felesége: **DSISCHATUN** (*1679 – †1739)

Házasságkötés: 1697, Beszterce

Gyermekeik:

(1) **Chénganosz** (*1697 - †1758)

(2) **Kristóf** (*Szépvíz, 1699 – †Szépvíz, 1770) - kereskedő

Felesége: /**GOSKÁR/ ERANOSZ VERO-
NIKA** (*1719 – †Szépvíz, 1788)

Házasságkötés: 1737

Gyermekeik:

(2.a) **Mardirosz / Márton** / (*Szépvíz, 1737 – †Szépvíz, 1796) – kereskedő

Felesége: **MÁNYA ANNA** (*1749 – †Szépvíz, 1783)

Házasságkötés: 1771

Gyermekeik:

(2.a.1) **Kristóf** (*1772 – †1830)

(2.a.2) **Mária** (*1773 – †1748)

(2.a.3) **Kajtán** (*1777 – †1786)

(2.a.4) **Gergely** (*Szépvíz, 1778 – †Szépvíz, 1832)

Felesége: FRENKUL TERÉZ (*Gyergyó, 1783 – †1832)

Házasságkötés: 1803

Gyermekeik:

(2.a.4.1) **Mardirosz** (*1803 – †1809)

(2.a.4.2) **Anna** (*1805 - †?)

(2.a.4.3) **Antal** (*1808 - †1865)

(2.a.4.4) **Mária** (*1810 - †?)

(2.a.4.5) **Lukács** (*1813 - †?)

(2.a.4.6) **Kajtán** (*1815 - †?)

(2.a.4.7) **János** (*1817 - †?)

(2.a.4.8) **Gergely** (*1819 – †1892)

(2.a.4.9) **Mózes** (*Szépvíz, 1822 - †?)

Házasságkötés: 1854

Gyermekeik:

(2.a.4.9.1) **József** (*1857 - †1937)

(2.a.4.9.2) **Róza** (*1861 - †1949)

(2.a.4.9.3) **Lázár** (*1865 - †?) - MÁV alkalmazott Csíkszeredában
Csíkszeredában majd Marosvásárhelyen élt

Felesége: VERESS BERTA

Házasságkötés: 1894

Gyermekeik:

(2.a.4.9.3.1) **Lázár** (*1895 – †1959)

(2.a.4.9.3.2) **Gyula** (*1896 – †Marosvásárhely, 1979) - építkezési vállalkozó

Felesége: KOVÁCS GIZELLA

Házasságkötés: 1920

Gyermekeik:

(2.a.4.9.3.2.1) **Gyula** (*Marosvásárhely, 1921 – †Marosvásárhely, 2015)

Házasságkötés: 1951

Felesége: PÁLL MAGDA – zongoratanárnő

Családi házuk (a mai Toplica utca 10 szám), a leszármazottak tulajdonosa.

Gyermeük:

(2.a.4.9.3.2.1.1) **Pál** (*1953) - családjával Marosvásárhelyen él

Keresztes Gyula a Református Kollégiumban érettségizik (1939), Budapesti Műszaki Egyetem Építészeti karán szerez diplomát (1944). A II. Világháború után a Vásárhelyi Városi Néptanács műszaki osztályán építésztervező, Marosvásárhely főépítésze (1955-58) majd a helyi Tervező Intézetben tervező műépítész nyugdíjazásáig.

Az 1960-as évek elején a Magyar Autó-Tartomány területén felméri - tanulmányozza a műemlékeket, tervezi és vezeti a helyreállítási munkálatokat, munkaterülete később Maros megyére korlátozódik.

Fő művei. *Maros megyei kastélyok és udvarházak* (1966), *Vásárhelyen vásár tartatik* (1996), *Marosvásárhely régi épületei* (1998), *Marosvásárhely szecessziós épületei* (2000), *Maros megye középkori templomai* (2011).

Helyi, országos, külföldi szaklapokban közli szakdolgozatait a műemlékekről. (400 cikke jelent meg).

Az EMKE, Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság, Református Kollégium Öregdiákok Baráti Körének aktív tagja, épület-helyreállítási munkálatokban szakmai tanácsadóként segíti az egyházakat.

Kitüntetései: „*Marosvásárhely díszpolgára 1997*”, „*Város neves személyisége 2001*”, a Marosvásárhelyi Rádiótól, Dr. Bernády György Közművelődési Alapítvány *Emlékplakett 2003*, „*Bolyai Farkas emléklakett 2006*” a Református Kollégiumtól, Európai Bolyai Társaság részéről „*Elismerő oklevél*”.

(2.a.4.9.3.2.2) **Béla** (*Marosvásárhely, 1921 – †Marosvásárhely, 1921)

(2.a.4.9.3.3) **Béla** (*1897 – †1925)

(2.a.4.9.3.4) **István** (*1903 – †1976)

(2.a.5) **Róza** (*1783 – †1836)

(2.b) **Todor** (*1739 - †?)

- (2.c) Lázár (*1747 - †?)
- (2.d) János (*1749 - †?)
- (2.e) Szultána (*1751 – †1821)
- (2.f) Bogdán (*1745 – †1746)
- (2.g) Vártán (*1753 - †?)
- (2.h) Mánuság (*1755 - †?)

id. vitéz Keresztes Gyula

- Miklós (*1701 – †1758)
- Mánug (*1703 – †?)
- Márton (*1705 – †1777)
- Mária (*1709 – †?)
- Donig (*1719 – †1746)
- Zakariás (*1722 – †1795)

Ifj. vitéz Keresztes Gyula & Magda

Keresztes Béla

Felhasznált irodalom:
 Dr. Száva Tibor Sándor:
Gyergyói és Szépvízi magyarörmények nyomában,
 Csikszereda, 2008, 697-700; 703; 709; 716.

Keresztes Pál & Éva

Adatközlő: Keresztes Gyula,
 Keresztes Pál

Keresztes Bana & Noémi

Keresztes Péter & Emőke

Vitéz cím és vitézi jelvény viselésére feljogosító igazolvány 1942-ből

Keresztes Pelbárt

Az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek 2016. (XX. évfolyam) évkönyv tartalomjegyzéke

XX. évfolyam 221. szám 2016. január-február

- Örmény katolikus szentélyek – oltárok - Dr. Sasvári László
- Isten áldása kísérté karácsonyi összejövetelünket - Esztergály Zsófia Zita
- Beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2015. évi működéséről - dr. Issekutz Sarolta elnök
- Karácsony különös csillaga - Czakó Gábor
- 85. születésnapján köszöntjük Murádin László nyelvészt - Németh Júlia
- Hat évtizedes szakmai pálya - Péntek János
- Az Úr csodásan működik – Bálintné Kovács Júlia
- Nosztalgia Klub – M
- Erdélyi örmény-magyarok forgataga - interjú dr. Puskás Attilával – Nagy-Bodó Tibor
- Beszámoló Velünk élő kultúrák: Örmények - Dr. Issekutz Sarolta
- Örökbe fogadható harangok – T. Gál Hunor örmény plébános
- Meghívók: Farsangi bál, Fővárosi Örmény Klub
- Egyházi Hírlevél január - Fülöp Ákos plébános
- Köszönő levél – dr. Jakubinyi György érsek
- Örmény katolikus szentélyek – oltárok - Dr. Sasvári László
- Magyarörmény ünnep a MOM-ban – BLA
- A remetei örmények (2. rész)- Bálintné Kovács Júlia
- „Élő emlékezet” Örmény származású családok Marosvásárhelyen 3. Szentpétery
- Nemzetiségi kulturális és gasztronómiai est - Ispánkiné S. Katalin
- Örmény emlékkiállítás nyílt a PKE-n - P. Nagy Noémi
- dr. Jakubinyi György érsek Párizs főpásztorával koncelebrált a vasárnapi gyászmisszián - Agonás Szonja/Magyar Kurír
- Oxendius Verzellescus - Armenopolis püspöke - Riti Vera
- Két műhely Kátai Mihály festőművész kiállítása – www.fovarosiormeny.hu
- „Ne legyen hallgatás” konferencián emlékeztek a Gulágra- www.fovarosiormeny.hu
- Fejfák, sírkövek emlékezete - Sztojka Tamás
- Kincses Kolozsvár, Kalotaszeg, Mezőség és a Havasok ölelésében Erdélyjárás magyarörmény vonatkozásokkal, 2016
- Kozma Simon képzőművész – M
- Elhunyt Kobzos Kiss Tamás – www.valasz.hu
- Szomorújelentések
- tintakő könyvesbolt – IDEA könyvtér

XX. évfolyam 222.szám. 2016. március-április

- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- Együvé tartozás és jótekonyság – ismét farsangi bál volt a Fővárosi Örmény Önkormányzatnál - Pagonyi Judit
- II. Örmény Farsangi Bál - Szalay-Bobrovniczky Alexandra
- Urunk bemutatása és égtájdás a budapesti örmény katolikus lelkészségen - Verestói Nárcisz/Magyar Kurír
- Krikor atya látogatása Szenttamássy Katalinnál – SZK.
- Agárdy Gábor – Ikonkiállítás - Az iPademről küldve
- 100 évvel ezelőtt, 1916. március 3-án született dr. Issekutz János - dr. Issekutz Sarolta
- „Teljes és azonnali leszámolás a magyarokkal!” - Simon Mária Tímea
- Örökbe fogadható harangok - T. Gál Hunor örmény plébános
- Születésnap beszélgetés Dr. Jakubinyi György gyulafehérvári érsekkel - Daczó Katalin
- Nyílt levél... Miatyánk...- dr. Issekutz Sarolta
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tájékoztató felhívása a nemzeti-ségi választásokat követő együttműködésről. - Az Országos Örmény Önkormányzat EÖGYKE frakciója
- Nyílt Levél Puskás Attilához - Esztergály Zsófia
- Meghívó: I. Kárpát-medencei Magyarörmény Találkozó
- Meghívó Zeneagape – Szongoth Gábor
- Sajtótájékoztató 2016. március 7. – dr. Issekutz Sarolta
- Egyik visszhang a Sajtótájékoztató után Velünk élő kultúrák – Magyar Idők
- Rövid jelentés a „Velünk élő kultúrák: Örmények” országos középiskolai vetélkedő döntőjéről – B.J.
- Hogyan látszott a verseny a kispadról? – Balogh Jenő
- Gyorsjelentés lapzárta után. - Esztergály Zsófia
- Tiszteletadás és főhajtás - háromnyelvű kiadvány jelent meg az örménység tragédiájáról – Esztergály Zsófia
- Nuridsány Zoltánné kitüntetése – www.XVmedia.hu
- Séta a „Nagyképzőben” – H.A.
- Büszkék vagyunk díjazottjainkra
- tintakő könyvesbolt – IDEA könyvtér
- II. Örmény Farsangi Bál képgalériája
- Velünk élő kultúrák: Örmények országos tanulmányi verseny képgalériája
- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- Köszönetnyilvánítás – I.S.
- Elhunyt Devich Sándor - Dr. Vigh Andrea
- Szomorújelentések
- 1 %

XX. évfolyam 223. szám 2016. május-június

- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- Visszatekintés a Velünk élő kultúrák: Örmények orsz. középiskolai tanulmányi versenyre – M
- A verseny tanulságai számunkra - A Kazinczy Ferenc Gimnázium és Kollégium csapata
- Magyarörmények nyomdokain Erdélyben 2016 Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület diákprogramja
- Erdélyi magyarok, örmény magyarok múltja és jelene – Nagy Csaba Benedek
- Bécsi utazás – I.S.
- Beszámoló a III. helyezett kecskeméti Bolyai János Gimnázium csapata budapesti látogatásáról
- Fővárosi Örmény Klub, április 21.
- Az Örmény Genocídium: 100+1 évvel utána - Hamlet Gasparian
- Törökország - Örmények száz évvel a tragédia után - Anyaföld - Bakodi Péter
- Ami a szívnek látható - Nagy B. Sándor
- Márton Áron szellemiségét elevenítették fel Gyergyószentmiklóson - Baricz Tamás Imola
- Megnyitó (Bach Hédi és Szervátiusz István) - Benedek Katalin
- Programajánló
- Meghívó: I. Kárpát-medencei Magyarörmény Találkozó
- Megújult templomban ünnepeltek az örmények 2016. május 23. - Daczó Katalin
- Morfondírozások csúsztatásokról, mellébeszélésekről, vádaskodásokról. – Bálintné Kovács Júlia
- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- „Élő emlékezet” Örmény származású családok Marosvásárhelyen 4. Lukácsfy - Széll
- Az örmény írás - Hegedüs Annamária
- Gyergyói zenészlányok bécsi származása: Kósa Mária és Júlia (fuvola) - Varga Gabriella
- A Vatikáni-Rádió március 30-án elhangzott magyar adásából – sv
- Korniss Péter hátországa Kötődések - Schäffer Erzsébet
- A nagyváradi Cziffra család - Pásztai Ottó
- tintakő könyvesbolt – IDEA könyvtér
- A kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet egyszerűsített beszámolója és közhasznúsági mellékletei (EÖGYKE)
- Szomorújelentések

XX. évfolyam 224. szám. 2016. július-augusztus

- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- A nép túlélését és az evangélium fényét köszönhetik neki Világosító Szent Gergely ünnep Szamosújváron – Dg
- Szamosújvári örmény búcsú – Esztergály Zsófia Zita
- Világosító Szent Gergely búcsú Budapesten – M.
- Világosító Szent Gergelyre emlékeztek - Zuglói Lapok

- Az örmény vetélkedő margójára – Endrődi Szabolcs
- Örmények és magyarok a Kaukázusban I. - Hegedüs Annamária
- Márton Áron, az első világháborús katona - Bálintné Kovács Júlia
- Folytatódik az örmény építkezés Gyergyószentmiklóson - Balázs Katalin
- Kárpát-medencei nemzetiségi párbeszéd - Esztergály Zsófia Zita
- Örmény múltidézés Erzsébetvárosban - Bögözi Attila
- Ángádsáburlevés, mint ima - Bögözi Attila
- Felépült az iskolánk! - A szamosújvári TÉKA Alapítvány TÉKA Hírmondó
- Nemzetpolitika naprakészen - hír és háttér a Kárpát-medencéből...- Dr. Szili Katalin
- Névjegy – Korniss Péter
- A csendes Szamosújvár – dr. Issekutz Sarolta
- Ki volt Világosító Szent Gergely? - Fülöp Ákos plébános
- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- Örmény katolikus keresztlő volt ismét az Orlay utcai templomban
- Holdkórosok fesztiválja a Múcsarnokban – V.M.
- Berlin elítélte az örmény népirtást – Népszabadság
- Tiltó lista – dr. Issekutz Sarolta
- Meghívó
- Búcsú Albert Annamáriától - Benkő Judit
- Szomorújelentések

XX. évfolyam 225. szám. 2016. szeptember-október

- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- Együtt az úton
- Örmények és magyarok a Kaukázusban (II. rész) - Hegedüs Annamária
- „Színházat kell csinálni a táncból” – 85 éves Novák Ferenc „Tata” - www.jbsz.hu, kulturpart.blog.hu, www.nlcafe.hu, folkradio.hu, <http://nemzetisegek.hu>
- Kabdebó Lóránt, az iskolaépítő - Ficsku Pál
- Hetvenöt éves Jankovics Marcell - Murádin Jenő: Magyarörmény Paletta
- Értékes időt töltöttek együtt, értékes tartalommal – Szépvíz
- Mert szeretünk Erdély...Barangolás és honismereti túra Erdélyben - dr. Korinekne dr. – Hámor Beáta – Tuzáné Szentpétery Katalin
- Gyergyói fiatalok budapesti látogatása
- „Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen Sándor és Waitsuk család
- A Fővárosi Örmény Klub 2016. augusztus 18
- Közösségi hírek, programajánló – Fülöp Ákos és Kövér István
- Meghívók
- Czetz János - Dr. Petri Edit
- Pongrátz Gergely '56-os élő hagyatéka - Papp Annamária
- Kiskunmajsza, Pongrátz-ház – kicsit másként - Hegedüs Annamária
- Közelebb a hívekhez - Márton Áron - Szócs Csaba

- Szecessziós dalművel zárt a Budavári Zenei Szalon - Várnegyed XXI. évfolyam
- Lara De Mare: Égben maradt repülő – Keresztes Ildikó - Galsai Dániel
- Kupagyőztes focisपालánták - Gergely Imre
- „Toborzó”- Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség
- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- tintakő könyvesbolt – IDEA könyvtér
- Szomorújelentések
- Les adieux – Nina Panieva-Sebesi emlékére - Demény Attila

XX. évfolyam 226. szám. 2016. november-december

- Örmény katolikus szentélyek – oltárok – Dr. Sasvári László
- A templom védőszentjének búcsúja és a Szentkereszt megünneplése – Z.A.D.
- Mert szeretünk Erdély...Barangolás és honismereti túra Erdélyben II.r.- dr. Korinekne dr. Hámor Beáta – Tuzáné Szentpétery Katalin
- Velencét látni és...Észak Olaszország örmény emlékei – Hegedüs Annamária
- Átadták Szamosújváron a szórványgimnáziumot – Székelyhon.ro
- Hegyvidéki gálaműsor
- Az aradi vértanúkra emlékeztünk – Esztergály Zsófia Zita
- Az aradi vértanúk és Czetz János honvédtábornok –Siposné dr. Kecskeméthy Klára
- Felavatták Kiss Ernő honvédtábornok szobrát Eleméren – Kónya-Kovács Otília
- Szobrot kapott Kiss Ernő honvédtábornok a vajdasági eleméren – Hírek Ma
- Alánk folyt a vérük...1956 – Várady Mária
- Nostalgia Klub
- Vendégségben Pongrátz Gergelynél – lejegyezte id. Wertán Zsolt
- Krizdosz dznáv – ávédisz! – Krisztus megszületett!
- Egyél jót – tegyél jót! – gasztronómiai jótékonyági mozgalom indult – Pagonyi Judit
- 80. (Kabdebó Lóránt)
- Meghívó Fővárosi Örmény Klub december
- Buzdítás a Plébánia támogatására – Keve Mária
- A Gulág mindennapjait dolgozza fel egy vándorkonferencia – MH-MTI
- Elkobzott életekről a csíkszeredai városházán – Péter Beáta
- Meghívó
- A csendes Szamosújvár II. rész – dr. Issekutz Sarolta
- Olvasói levelek
- Orgonafelújításra készülnek a római és örmény katolikusok Gyergyószentmiklóson
- A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Armenológiai tanszékének... – Kovács Bálint
- Szomorújelentés
- Mindszenty-emléktáblát avattak Rómában – MTI
- Receptek az örmény gasztronómiából – Bakó Zoltán
- Örmény Művészeti Fesztivált tartottak Gyergyószentmiklóson
- Nagy sikerű rendezvénysorozat volt Marosvásárhelyen
- Élő emlékezet – Örmény származású családok Marosvásárhelyen – 6. rész

A jereváni küldöttség fogadása a budapesti örmény katolikus lelkészégen (cikk 45. oldal)

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.
Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel/fax: 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. I. emelet 179, telefon: 332-1791)

(félfogadás: hétfőn 16.30–18.30 óráig, fovarosiormeny2014@gmail.com),

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

**EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ**

Budavári-, Budapest Főv. XII. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat,
Zuglói Örmény Önkormányzat, Bp. Főv. XV. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat

Felelős főszerkesztő és kiadó:

dr. Issekutz Sarolta

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár)
Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel/Fax.: (1) 201-1011

Lapzárta: minden páratlan hónap első hétfőjén!

Tördelés: Harsáczki György

Nyomdai munkák: Pannónia Nyomda Kft.